

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno CCCXLVII. ad annum CCCCI.

Parisiis, 1644

Sancti Gregorii Nazianzeni Oratio In praesentia centum quinquaginta
episcoporum habita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15256

ANNO CHRISTI 381.

Dioscorique prauitas reprobatur, tota deuotione complector, integerrima approbatione custodio; quia in his velut in quadrato lapide, sanctæ fidei structura consurgit. Atque hæc de fide & symbolo Constantinopolitano dicta sint. nam Canonum longe alia ratio est. Romana autem ecclesia (inquit sanctus Gregorius) eosdem Canones, vel gesta Synodi illius hætenus non habet, nec accepit: in hoc autem eandem Synodum accepit, quod est per eam contra Macedonium definitum. Reliquas vero hæreses, quæ illic memoratæ sunt, ab aliis iam patribus damnatas reprobat. Ea vero diuersitas accidit in primis ob quintum Canonem, qui huic Concilio communiter adscribitur, in quo aduersus Nicenam sanctionem Constantinopolitano episcopo secundus a Romano pontifice locus & honor desertur: id quod impugnant acerrime Leo primus, Nicolaus primus, Leo nonus; tametsi postea Canon ille Constantinopolitanus vsu quodam & tacito Romanæ sedis consensu confirmatus, & ab Innocentio III. renouatus fuerit in Lateranenſi Concilio.

^a Lib. 6. epist. 31.

^a Epist. 31. ad Anatum. Epist. 31. ad Marcianum. & epist. 33. ad Pulcher. ^b Epist. ad Michael. imp. ^c Epist. ad Michael. ^d c. antiqua. de priuilegiis.

TOT EN AGIOIS SANCTI
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ GREGORII
TOT NAZIANZENI
NAZIANZHOY ORATIO

Σωτακήμελος εἰς τὴν ἑκατὸν πενήκοντα Ἐπισκόπων ἑξοσίδω.

In presentia centum quinquaginta episcoporum habita.

ΠΩΣ ὑμῖν τὰ ἡμέτερα, ὦ φίλοι ποιμένες καὶ συμποίμηνες; ὧν ὠραῖοι μὲν ὀπίδες, διαφελιζομένων εἰρῶν καὶ ἀγάθῃ, μὴ ὧν ἐληλύθατε ὠραῖοι δὲ τὰ πρὸς ἡμᾶς, οἷς εἰς καιρὸν ἐληλύθατε οὐχ ἵνα πρὸς ἡμᾶς πλῆθύνωμεν Ἐπισκόπους, ἀλλ' ἵνα ποιμένα ἐκδημον Ἐπισκόπους. πῶς τὰ τῆς ἐκδημίας ὑμῖν ἐχθρῆς ἡμετέρας; καὶ τίς ὁ τῆς καρπῆς, μάλλον δὲ τῆς ἐν ἡμῖν πνεύματος, ὃ

QUO pacto res nostræ vobis se habere videntur, o cari pastores & collegæ? quorum & speciosi pedes sunt annuntiantium pacem & bona, cum quibus huc venistis; & quantum ad nos attingit, speciosi, utpote ad quos opportune vos contulistis, non ut errantem ouem in viam reducat, verum ut pastorem peregre agentem inuisatis. Quo pacto peregrinatio nostra iudicio vestro se habet? Et quis huius fructus, vel (ut rectius loquar) spiritus in nobis habitant

AVTO CHIRAZH

tis, quo & semper mouemur, & nunc moti sumus, nihil proprium habere cupientes, nec fortasse habentes? Vtrum tandem per vosmet ipsi intelligitis & percipitis, ac benigniores rerum nostrarum censores estis? an contra nobis faciendum est, vt quemadmodum qui militaris imperii, aut gubernationis popularis, aut pecuniarum administrationis ratione exposcuntur, sic nos quoque eorum quae a nobis administrata sunt, rationes publice vobis reddamus? Nec enim subire iudicium erubescimus, quandoquidem etiam vicissim iudicamus: atque vtrumque cum pari caritate. Vetus autem haec lex est. Nam etiam Paulus euangeliū cum apostolis communicabat; non vt ambitiose se ostentaret (procul enim ab omni gloria cupiditate remotus est spiritus) sed vt vel confirmaretur quod recte & cū laude gerebat, vel corrigeretur quod officio de-erat (si quid tamen huiusmodi erat in iis quae ab eo dicebantur, vel agebantur) quemadmodum ipse ostendit, cum de seipso ad hunc modum scribit: *Quoniam et spiritus prophetarum prophetis subiiciuntur*, iuxta spiritus constitutionem, omnia recte dispensantis & diuidentis. Quod si ille priuatim & apud quosdam, ego autem publice & apud omnes iudicium subeo, ne id vobis mirandum accidat. Nam ego ea, quae ex libera reprehensione percipitur, vtilitate magis opus habeo, quam ille, si qua in re officii partes deseruisse videar; ne alioqui frustra curram, aut cucurrerim. Nec vero aliter defensionis munus recte suscipi potest, quam si apud eos, quibus administrationis meae ratio cognita est, sermo habeatur. Quae igitur est nostra defensio: Ac siquidem falsa, coarguite: si autem ve-

1. Cor. c. 14. v. 32.

κινούμῃ δὲ τὰ αἰεὶ, καὶ νῦν κακινήμεθα, μηδὲν ἴδιον ἔχον ὑπερηφανώ-τες, μήτ' ἴσως ἔχοντες; ἀεὶ γὰρ σωίετε παρ' ὑμῶν ἀπάν, καὶ καταμανθάνετε, καὶ λογισαὶ τῶν ἡμετέ-ρων ἐστὶ χρηστοί; ἢ δέῃ, καὶ δαπάν-των στρατηγίας, ἢ δημοκρατίας, ἢ διοικήσεως χρημάτων λόγον ἀπι-ποιμήνους, δημοσίᾳ καὶ αὐτῶν ἰσο-χρῆν ὑμῖν τὰς βίβλους ὧν διοική-καμῆν; οὐ γὰρ κρίνομεν ἐν τῷ μέ-ρει καὶ μὴ τῆς αὐτῆς ἀγάπης ἀμ-φότερον. παλαιὸς δὲ ὁ νόμος. ἐπεὶ καὶ Γαῦλος τοῖς ἀποστόλοις ἐκινού-το τὸ διαφέλιον, οὐχ ἵνα φιλοδι-μήσῃται πόρρω γὰρ τὸ πνεῦμα πα-σις φιλομίας. ἀλλ' ἵν' ἡ βέλαιω-θῇ τὸ κατορθούμενον, ἢ διορθωθῇ τὸ ὑπερούμενον· εἰ ἀεὶ καὶ ποιού-πον ἡμῶν ἐν τοῖς ἰσῶ ἐκείνου λογιμέ-νοῖς ἢ ἀποστολήν. ὡς αὐτὸς ἀφ' ἀδελφῶν περὶ ἐαυτοῦ γράφων· ὅτι καὶ πνεύματα ἀποστολῆς ἀποπέμπεται, καὶ πᾶσι διδάσκουσι τὰ πάντα καλῶς οἰο-νομούτως καὶ διαρομῶτως πνεύ-ματος. εἰ δὲ ἐκεῖν ὁ μὲν ἴδιον καὶ ἴσον, ἐγὼ δὲ δημοσίᾳ καὶ πᾶσι ἰσῶ λόγον, μηδὲν θαυμά-σῃτε. καὶ γὰρ χηζῶ μᾶλλον ὡ-φελιθῶμαι τῇ τῶν ἐλέγχων ἐλθε-θεῖα, ἢ πρὸς κενόν, εἰ ἢ φανό-μῃ ἐλλείπων τῶ δέοντος μήπως εἰς κενὸν τρέχω, ἢ ἔδραμον. καὶ ἐκ ἔστι ἄλλως ἀπολογισαῖν, ἢ ἐν εἰδόσι τῶν λόγων ποιούμε-νον. ἡς οὖν ἡ ἀπολογία; καὶ εἰ μὲν ψεύδης, ἐλέγξατε· εἰ δὲ ἀλη-θής,

ANNO CHRISTI 381.

θης, μὴ τυρήσατε ὑμεῖς, ὑπὲρ ὧν, καὶ ἐν οἷς ὁ λόγος. ὑμεῖς γὰρ μοι καὶ ἀπολογία, καὶ μάρτυρες, καὶ κωχίστως σέφανος, ἵνα πολήσω καὶ γνώμῃ τῆ ἀποστόλου νεανίσσασα-
δαμ. Ὡς τὸ ποίμνιον ἔω ὅτε μικρόν τε καὶ ἀτελές ἔω, ὅσον ἐστὶ πῖς ὁρεσμύοις· καὶ οὐδὲ ποίμνιον, ἀλλὰ ποίμνης π μικρόν ἔγχος, ἢ λείψανον, ἀσιώτακτον, καὶ ἀνέπισκοπον, καὶ ἀόρειον, μὴ τε νομίω ἐλθούσαν ἔχον, μὴ τε μανδρα περικεράμιον, πλαιναμίον ἐν ὄρεσι καὶ ἀσπλάγιοι καὶ τῆς ὁπῆς τῆς γῆς, ἀλλο δλαροδ διεσπαρμένον τε καὶ διετρίμμεν, ὡς ἔκασον ἐπυχε, σκεπόμερον ἢ νεμόμερον, καὶ διακλέπτον πτω ἐαυτῶ σωτηριαν. οἷον ἐκείνο τὸ ποίμνιον, ὁ λέοντες ἔξωσαν, ἢ ζαλι δέλυσεν, ἢ σκοτόμαγνα διεσκέδα-
σεν ὁ ἐρλωδοσι μὲν παροφῆται, τῶς τῆ Ἰσραήλ ἀπεκαζοντες πάλαισιν παρὰ δευδόμενος τῶς ἔθνεσιν. ἐρλωσή-
σαμῆν δὲ καὶ ἡμεῖς, ἐφ ὅσον ἐρλωσαν ἐπαρτοῦν ἀζία. τῶ ὄντ γδ καὶ ἡμεῖς ἔξωσθημεν, ὁ ἀπετρίφθημεν, καὶ ἐπὶ πῶν ὄρος καὶ βοιωδόν διεσπαρθημεν, ὡς ἐν ἐρημίᾳ ποιμένον καὶ πονηρὸς ἴς χιμῶν κατέχε πτω ἐκκλησίαν, καὶ ἐθνοὶ εἰπὲς ἐπιπεπλώ-
κασιν, ὅ μινδὲ νυῶ, μὴ τὴ ἀίθριαν, ἡμῶν φειδόμενοι, ἀλλ ἀιαιζω-
τουῶτες ἐπὶ καὶ τῶ κωροδ διωατώτε-
ροι καὶ σκυθεσπῆ ἴς σκοτόμαγνα ἐπέλαθε πάντα, καὶ σωκεαλύψε, πολὺ τῆς ἐνάτης τῆς Αἰγυπτιῶν πληγῆς βαρυτέρα, τῆ ψλαφν-
τῆ λέγω σκότοις, ὑφ οὗ μικροδ μινδὲ ἀλλήλοισ ἰδεῖν ἠδυνήθημεν. καὶ ἵν ἐπω ἴ συμπαθέστερον, ὡς
Concil. Tom. 3.

ra, testimonio vestro confirmate; vos, inquam, quorū causa, & apud quos hæc habetur oratio. Vos enim mihi defensio estis, & testes, & gloria corona. liceat enim mihi quocumque ex Apostoli verbis aliquid audacter usurpare. Hic grex exiguus quondam erat & imperfectus, quantum quidem oculorum sensu iudicari poterat; ac ne grex quidem, sed paruum quoddam & tenue gregis vestigium, aut reliquæ; incompositus, pastore carens, nullis terminis inclusus, nec pascui liberi ius habens, nec caula cinctus, oberans in montibus, in speluncis & cauernis terræ, huc illuc dispersus atque disiectus, eoque redactus, ut qua quamque ouem fors tulisset, tegeretur ac pabularetur; præclareque secum agi duceret, si salutem suam subriperet: non secus videlicet ac grex ille, quem leones expulerunt, aut tempestas dissoluit, aut caligo dissipavit, quem & prophetæ lugent, populi Israelitici gentibus traditi calamitatē adumbrantes: & nos etiam luximus, quamdiu in lucuoso statu res nostræ fuerunt. nam ipsi quoque re vera expulsi & proiecti fuimus, atque in montes omnes & colles ob pastoris inopiam dispersi; ac dira quædam tempestas ecclesiam inuasit, & horrendæ belluæ in nos impetum fecerunt, quæ ne nunc quidem reddita serenitate nobis parcunt; verum (qua sunt impudentia) potentiores esse temporis etiam conditione nituntur: atque tristis quædam caligo cuncta occupavit & contexit, multo sane nona illa Ægyptiorum plaga, hoc est palpabilibus tenebris grauior, præ qua pene nec alii alios videre potuimus. Atque ut aliquid, quod maiorem commiserationē redoleat, dicam,
Tt

1. Thess. c. 2. v. 10. & 19.

Hebr. v. 11. v. 38.

Jerem. c. 50. v. 17.

Exod. c. 10. v. 21.

Isai. c. 63. v. 16.

Ierem. c. 12.

Isai. c. 63. v. 19.

Psalms. 78. v. 4.

Julianus imp.

Ierem. c. 51. v. 34.

Psalms. 54. v. 6.

Psalms. 93. v. 17.

eo scilicet, qui nos afflixit, tāquam parente, fretus; Abraham non cognouit nos, nec Israel nos agnouit: at tu pater noster es; in te oculos coniiicimus; præter te alium non nouimus; nomē vnum tuum inuocamus. *Propterea causam dicam, inquit Ieremias, ceterum iudicia loquar ad te. Facti sumus vt a principio, cum non imperares nobis; & oblitus es testamēti sancti tui, ac misericordias tuas nobis occulisti. Propterea opprobriū facti sumus dilecto tuo, nos inquam, trinitatis adoratores, perfecti perfectæ diuinitatis clientes & supplices, nec eo audaciæ prorumpentes, vt quidquam eorum quæ supra nos sunt, ad nos detrahamus & deiiciamus; nec ita superbi & arrogantes, vt (quod impiæ linguæ, ac deitatis hostes faciunt) Dominum in seruilem ordinem nobiscum redigamus: sed scilicet propter alia scelera nostra, & quia non, vt mandatis tuis dignum erat, vitæ nostræ rationes institui- mus, verum post prauam nostram mentem & cogitationem ambula- uimus (quænam enim alia causa proferri potest?) hominibus ini- quissimis, atque omnium quos terra fert, sceleratissimis dediti sumus.* Primus Nabuchodonosor nos ob- triuit, ille inquam, qui securus Christum, aduersus Christum fu- rore flagrauit; atque ob eam cau- sam Christum inuisum habuit, quia per eum salutem consecutus fue- rat; ac sacros libros cum impiis sa- crificiis commutauit. Deuorauit me, in partes distraxit me: conte- xerunt me tenebræ tenues (vt ne- luges quidem a verbis scripturæ recedam:) *Nisi quia Dominus ad- iuuit me*, atque ipsum (qualia Dei iudicia sunt!) in Persidem eiec- tum, iniuorum manibus, vt mereba-

πατεὶ τῷ παραδεδωκόσι πατρὶ-
 σας· Αβραάμ ἐκ ἐγνώ ἡμᾶς,
 καὶ Ἰσραὴλ ἐκ ἐπέγνω ἡμᾶς·
 ἀλλὰ σὺ πατὴρ ἡμῶν εἶ, καὶ πατὴρ
 σὲ βλέπομεν, ἐκτός σου ἄλλο
 ἐκ οὐδὲ οἴδαμεν, τὸ ὄνομά σου ὀνομα-
 ζομεν. διὰ τῆτο δότολοζήσομαι,
 πλὴν κήματα λαλήσω παρὸς σέ,
 φησὶν Ἰερειμίας· ἐζηνοῦθα ὡς τὸ
 ἀπὸ θεοῦ, ὅτε ἐκ ἡρξας ἡμῶν· καὶ
 ἐπελάθου διαθήκης ἀγίας σου, καὶ
 ἀπέκλιθες ἀφ' ἡμῶν τὰ ἐλέη σου.
 διὰ τῆτο ἐζηνοῦμεν ὄνειδος τῷ ἀ-
 γαπητῷ σου, ὅτις πελάδος παρ-
 ουσωπηταί, ὅτις πέλαφοι τῆς πελάας
 θεόπτος παρὸς φύρας, καὶ μὴ πολ-
 μῶντες ἔτι ὑπὲρ ἡμᾶς εἰς ἡμᾶς
 κατάραν, μηδὲ ποσότον ἐπαίρε-
 σαι, καὶ τὰς ἀδείους γλώσσας καὶ
 θεομάχους, ὡς πλὴν διασωπίαν
 ποιῆν ὁμόθυλον· ἀλλὰ παρεδόθη-
 μῶν δηλαδὴ διὰ τὰς ἄλλας ἀμαρ-
 τίας ἡμῶν, καὶ τὸ μὴ ἀξίως τῆν
 ἐντολῶν σου ἀνασφαλιῶν, ὡς
 ὅπισσω τῆς διανοίας ἡμῶν τῆς πνη-
 ραῖς πορωθῆναι· διὰ τὴν ἔπερ-
 ἀνδράσιν ἀδικωτάτοις καὶ πνηρο-
 τάτοις πᾶσα πάντας τοῖς κατοικοῦ-
 τας πλὴν γῆν. ὁ παρὸς Ναβουχο-
 δονόσορ ἐξέθλιψεν ἡμᾶς, ὁ μὲν
 Χρῆστον καὶ Χρῆστον μανείας, καὶ διὰ
 τῆτο μισήσας Χρῆστον, ὅτι δι' αὐτὸν
 ἐσώσωτο, καὶ τῆν ἱερῶν βίβλων τὰς
 ἀδείους θυσίας ἀνιπαβῶν, κατέφα-
 γέ με, ἐμελείσατό με· ἐκάλυψε
 με σκότος λεπτόν, ἵνα μὴ δότω μῆ-
 δὲ ἀφελῶν τῆς γραφῆς· εἰ μὴ ὅτι
 κῶλυ ἐβοήθησέ μοι, καὶ χρο-
 σὶν ἀνόμων δικαίως αὐτὸν πᾶ-
 δῶκεν, ἐκτόπισας εἰς Πέρσας· ἵνα

ANNO
CHALISTE
330

ANNO CHRISTI 431.

τὸ θεοδκρίματ᾽ ἐ ὑπὲρ αἱμάτων αἰοσίων αἱμα ἐχύθη δίκαιον, συνταῦτα μόνον οὐδὲ μακροθυμήσαι ἀναζωομένης τῆ δίκης, παραβραχὺ πρῶτον τῷ ἀδῆ ἢ ψυχῆ μου. ὁ δὲ ἄλλος οὐδὲν ἐκείνου φιλανθρώποτερος ὅτι μὴ καὶ βαρύτερος, ὅσω τὸ χειροτὸ φέρον ὄνομα, ψευδοχειροτὸς ἢ, ἢ χριστιανοῖς ὄντας, οἷς καὶ τὸ ποιῆν ἄξιον, καὶ τὸ πάραν ἀδοξον, τῷ μηδὲ ἀδικεῖσθαι δοκεῖν, μηδὲ τὸ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα προσεῖναι, τὸ μὲν τρεῖς ἄλλα κἀν ταῦτα κλέπιδες τὸ ἀλήθειαν πάροντας ὡς χριστιανοῖς, ὡς ἀσεβεῖς κολάζονται. οἱμοῖ ὅτι ἐπληθήσαι μὲν ἐν τοῖς κακοῖς, ὅτι πῦρ κατέφατε τὰ ὄραμα τῆ οἰκουμένης τὰ κατὰ λοιπὰ τὸ κἀμπίς κατέφαζον ἢ ἀκρίς, καὶ τὰ κατὰ λοιπὰ τῆ ἀκρίδος κατέφαζον ἢ ἐρίσιβη ἔτα ὁ βροδοχος, εἶτα ἐκ οἷδ' ὅ, ἢ πρὸς τούτοις καὶ ἄλλο ἐπὶ ἄλλω κακῷ φυόμενον. ἢ δὲ πῆς ἐπιτραζωδὸν πάντα τὰ τῆ καμροδ κακὰ, καὶ τὸ πότε κατὰ τοσοῦτον ἡμᾶς, εἰ τε εἰς πρῶτον ζῆ λείαν, εἰ τε δοκιμασίαν ἐ πύροσιν; πλὴν ὅτι διήλθομεν διὰ πυρὸς ἐ ὕδατος, ἐ πρὸς ἡλδομεν εἰς ἀναψυχῆν, βύδοκία τῆ σάλοντος. ἀλλ' ὁ μοι λέγειν ἀπὸ τῆς ὁ λόγος ὄρημο, τῆ το τὸ γεώργιον ἢ ὅτι μικρόν τε ἐ πενιχρόν ἢ, καὶ οὐχ ὅπως θεοδ τῆ κόσμου ὅλον γεωργήσαντός τε ἐ γεωργουῦτος τοῖς καλοῖς τῆς βίσεβείας σπέρμασί τε καὶ δόγμασιν, ἀλλ' οὐδὲ πένιτος ἐνός τῆ εἰδεῖν καὶ μετελεῖν, ὡς γε ἐδοκίμη. ἀλλ' οὐδὲ γεώργιον ὄλωσ, οὐδὲ δόποθικῶν, οὐδὲ ἄλλω τυχόν, οὐδὲ δρεπῆνις ἄξιον, οὐδὲ θημῶν, οὐδὲ δράγματα, ἢ δράγματα μικρά τε ἐ ἄωρα.

tur, tradidisset; ac pro nefariis & impiis cruoribus iustus cruor fusus fuisset (hic solum ne longanimitate quidem uti sustinente vi illa vltice) propemodum habitasset in inferno anima mea. Secundus nihilo humanior illo fuit; imo eo etiam acerbior, quod Christi nomen ferens, pseudochristus erat, Christianisque probum & dedecus, quibus & facere impium, & pati inglorium erat; quod ne iniuriam quidem accipere viderentur, nec illustre martyrii nomen cruciatus accederet, verum hic quoque fucus veritati fieret, ut qui tamquam Christiani patiebantur, tamquam impii cruciatu afficerentur. Heu me, quia in malis diuites & copiosi extitimus, quia ignis speciosa terra comedit: *residuum eruca comedit locusta, & residuum locusta comedit rubigo; tum bruchus*, ac postea nescio quod aliud atque aliud malū subinde exoriens. Quid autem omnia illius temporis mala tragica oratione prosequi attinet, eamque quæ tum nos inuasit, siue poenam dicere conuenit, siue explorationem ac purgationem? Ceterum *transiuimus per ignem & aquam*; ac benigna Saluatoris voluntate in refrigerium prodiiimus. Enimvero (vt eo se, vnde digressa est, oratio referat) hæc seges parua quondam & inops erat, ac non modo Deo, qui pulcris pietatis seminibus & doctrinis totum orbem terrarum excoluit, atque excolit, sed ne paupere quidem ac tenui homunculo digna, vt quidem videbatur; imo nec seges omnino, nec horreis, nec area fortasse, nec falce digna, nec etiam acerui, nec manipuli, aut certe parui & imma-

Ibidem. Valens Imp.

Isrl. c. 1. v. 4.

Psal. 65. v. 12.

ANNO CCCCIIII

Psal. 118. v. 6.

turi, & quales sunt tectorum; nec messoris manum implentes, nec eorum qui pertranseunt, benedictionem illicientes. Talis seges nostra erat, tantilla messis; magna illa quidem & pinguis apud eum qui abscondita intuetur, talique agricola digna, quam animarum recta doctrina excultarum valles multiplicent; at quæ tamen in vulgus minime nota esset, nec in vnum cogere-

Psal. 43. v. 22.

tur, sed minutatim colligeretur, non secus ac stipula in messe, & racemulus in vindemia, cum nullus est botrus. Quin illa quoque, & quidem admodum tempestiue, mihi videor adiecturus: *Ut ficum prætaturam in deserto Israelem inueni,* & ut acinum vnum aut alterum maturum in immaturo botro, benedictionis quidem causa seruatum, ac primitiis consecratum, adhuc tamen paruum & rarum, nec os comedentis implentem: atque etiam ut signiferum lignum in colle, & malum nauis in monte; aut si

Mich. c. 7.

quid aliud est singulare, nec vna cum aliis multis conspicuum. Atque hæc quidem pristina nostra paupertas & mœstitia fuit. Ex quo autem tempore Deus, qui pauperem facit & ditat, qui mortificat & viuificat, qui hæc voluntate sola facit atque immutat; qui ex nocte diem facit, ex hieme ver, ex tempe-

Osee c. 9. v. 10. Isai. c. 65. v. 8.

state tranquillitatem, ex siccitate pluuiam, idque plerumque vnus iusti, diuturna persecutione vexati, precibus permotus; qui denique mansuetos in altu suscipit, ac peccatores vsque ad terram humiliat; illud secum dixit: *Videns vidi afflictionem Israelis;* nec luto, ac conficiendorum laterum labore diutius opprimetur: ac locutus visitauit,

Isai. c. 30. v. 17.

3. Reg. c. 18.

1. Reg. c. 2. v. 6.

Psal. 146. v. 6.

Exod. c. 3. v. 7.

σιν ἐπὶ τῷ πηλῷ καὶ τῇ πλινθίᾳ θαλασσωρεῖν· καὶ εἰπόν, ἐπεσκέψατο

καὶ οἶα τὰ ἐκ δωματίων μήτε χεῖρα πληροῦντα τῷ θερίζοντος, μήτε τῆν παρόντων προσκαλούμενα διλογίᾳ. ποιοῦτον ἡμῶν τὸ γεώργιον, ποσοῦτον τὸ θέρος· μέγα μὲν καὶ εὐσταχὲς πῶν τῶν θεωρητῶν τῶν κρυπτῶν, καὶ ποιούτου γεωργου πρέπον ἐστὶ, ὁ πληθύνουσι κοιλάδες ψυχῶν καλῶς τῶν λόγων γεωργουμένων· οὐ μὲν γεωλεξιόμενον ποῖς πολλοῖς, οὐδὲ εἰς σὺσσωα γόμενον, ἀλλὰ καὶ μικρὸν συλλεξιόμενον, ὡς καλαμὴ ἐν ἀμνητῶ, καὶ ὡς ἴπφυλλίς ἐν ἔσθητῶ, μηδὲ ἀβρῶντος βόβουος. προσεθήσθη μοι δικῶν καὶ κείνα, καὶ λίδου καὶ κερύον ὡς σκοπὸν ἐν ἐρήμῳ ἔβρον τῆν Ἰσραήλ, καὶ ὡς ῥάγα μίαν ἢ δευτέραν ἀριμον ἐν ἀώρῳ τῶν βόβου, διλογίαν μὲν κωλείου πεπρημένῳ, καὶ ἀσχηλῶν καὶ δεσφόμενῳ, πηλῷ ὀλίγω ἐπὶ καὶ σπυρίον, καὶ οὐ πληροῦσαι σῖμα ἔδοντος, ἔως σημάειαν ἴππυ βουνοδ, ἔως ἰσὸν ἐπὶ ὄροις, ἢ ἐπὶ ἄλλο τῶν μοναδικῶν τε, καὶ οὐ σὺν πλείοσι θεωρημένων. πάντα μὲν τὰ τῶν ἀστέρας πένιας ἔκαθηφείας. ἀφ' οὗ ὅτι ὁ πτωχίζων καὶ πλουτίζων θεός, ὁ θανατῶν καὶ ζωογονῶν, ὁ ποιῶν τὰ πάντα καὶ μετὰ σκευάσεων μόνῳ τῷ βούλεσθαι· ὁ ποιῶν ἐκ μὲν νυκτὸς ἡμέραν, ἐκ δὲ χιμῶν ἔαρ, ἐκ δὲ ζάλης γαλιῶν, ἐκ δὲ αὐχμῶν ἐπομβεῖαν καὶ τῆτο δι' ἐνός δικαίου πολλὰς βίβλῳ ἴππυ διωχθέντος· ὁ ἀναλαμβάνων πρῶτα εἰς εἰς ὕψος, καὶ ταπεινῶν ἀμύπολοις ἕως γῆς, ἐκείνο πρὸς αὐτὸν εἶπεν· ἰδὼν εἶδον πῶν κἀκασιν τῆν Ἰσραήλ, καὶ οὐ μὴ προσώσω

ANNO
 CHRISTI
 381.

καὶ ἠποκεφαλῆμος ἔσωσε, καὶ ὄξη-
 γαγετῆ λαον αὐτῆ ἐν χειρὶ κραταιᾷ,
 καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ ἐν χειρὶ
 Μωϋσῆ καὶ Ααρῶν τῶ ἐκλεκτῶ αὐ-
 τῆ· ἢ γίνεται; καὶ ἡ θαυματουργεί-
 ται; ἀ βίβλοι καὶ μνήμα φέροισιν.
 ἐκ τὸς γῆ τῆς κτῆ πλὴν ὁδὸν θαυμα-
 σίων, καὶ τῆς μεγάλης ἐκείνης βομ-
 βήσεως, ἢ εἶπω ἡ σωτομῶταρον.
 Ἰωσήφ εἰς Αἴγυπτον εἶς, ἔμμελ-
 δες ἐξήκοντα μετ' ὀλίγων ὄξ Αἴγυ-
 πλου. ἡ πύτου θαυμασιώτερον, ἢ
 μείζων τῆς τῆς θεοῦ μεγαλονοίας
 τεκμήριον; ὅταν ἐν τῆς δόξης
 ἔλη πόρον δοῦναι τοῖς παρῆμα-
 σι, καὶ γῆ τῆς ἐπαγγελίας κληροδο-
 τεῖται δι' ἐνὸς μισθῆντος· καὶ ὁ
 παρῆμας ἔθνη μεθίστησι, καὶ εἰς ἔθνος
 καθίσταται μέγα· καὶ ἡ μικρὰ παρ-
 φυαὴ ἐκείνη, ἀμπελῶν δὲ κλημα-
 τῆσα γίνεται, καὶ ποσάτη, ὡς ἐπεμ-
 βαίνειν μὲν ποταμοῖς, ἐκτείνεσθαι
 δὲ μέχρι θαλάσσης, ὅξ ὀρέων εἰς
 ὄρεα πλατυομήρων· καλυπτεῖν
 δὲ ὄρη τῶ ὑψῆ τῆς δόξης, κέδρον
 δὲ ὑπεράρεισθαι, καὶ ταῦτα τῆς τῆς
 θεοῦ· ἂ ἕνα δὴ τῶ ὄρη ταῦτα, καὶ
 αἶ ἕνας τὰς κέδρους ἑσποληπίον.
 ποιοδὸν ποτε τῶ τὸ πῶμιον,
 καὶ τοιοδὸν νῦν, οὕτως ἐκκαυῶ
 τε καὶ πλατυομήρον· εἰ δὲ μή-
 πω τελείως, ἀλλ' εἰς τῶ τὸ γὰ τῆς
 καὶ μέρῳ ὁδῶν παρῆμας.
 καὶ παρῆμας δὲ, ὅτι καὶ ὁδῶ-
 σον. τῶ τὸ μοι τὸ πνῆμα παρῆμα-
 γῆ τὸ ἀγαθόν, εἶ ἡ παρῆμας ἐγὼ,
 καὶ βλέπων τὰ ἔμπαρῆμα. καὶ
 ἄμα τοῖς παρῆμας ἔχω παρῆ-
 ῆν, καὶ λογισμῶ γινώσκην, ὡς λό-
 γου σωτῆρος. πολὺ γῆ παρῆ-

& visitans salutem attulit; popu-
 lumque suum eduxit in manu po-
 tenti, & brachio excelso, in manu
 Moſis & Aaron electorū suorū:
 quid fit? quæ signa & miracula? ni-
 mirum ea, quæ & memoriæ prodita,
 & literarum monumentis com-
 mendata circumferuntur. Nam, vt
 miracula in via edita, ore, inquam,
 omnium decantata taceam, ac rem
 vno verbo complectar; Ioseph v-
 nus in Ægyptum proficiscitur, ac
 sexcenta hominum millia non mul-
 to post ex Ægypto excedunt (quid
 hoc admirabilius, aut illustrius di-
 uinæ magnificentiæ argumentum,
 cum ex rebus perditis ac deploratis,
 iter secundis aperire voluerit?)
 ac promissionis terra per vnum ho-
 minem odio habitum forte distri-
 buitur, atque is qui venditus fue-
 rat, gentes sedibus pellit, ipseque in
 gentem magnam constituitur, ac
 parua illa propago vinea lata & pal-
 mitibus abundans efficitur, in eam-
 que magnitudinem euadit, vt &
 supra fluuios ascendat, & vsque ad
 mare extendatur, & a finibus in fi-
 nes porrigatur ac dilatetur, & glo-
 riæ sublimitate montes operiat, &
 cedrorum magnitudinem superet,
 & quidem cedros Dei, quicumque
 tandem montes illi, & quæcumque
 cedri existimandæ sunt. Talis quon-
 dam hic grex erat, talisque rursus
 nunc, tamque succulentus, lateque
 se porrigens; ac si nondum perfe-
 ctionem assecutus, ad eam tamen
 quotidianis incrementis progre-
 diens, atque etiam, vt auguror, pro-
 gressurus. Hoc mihi prædicat Spi-
 ritus sanctus, si quid vaticinandi
 arte valeo, futuraque prospicio. Ac
 simul ex iis quæ præcesserunt, spem
 non dubiam concipio, atque ratio-
 cinatione id percipio, vt pote ratio-
 nis alumnus. Multo enim mirabi-

Psal. 135.
v. 12.
Psal. 76.
v. 21.
Psal. 135.
Genes. c. 37.
Exod. c. 12.
v. 37.
Psal. 77.
v. 55.
Psal. 104.
Psal. 79.

lius est quod ex tantillo ad tantam magnitudinem peruenerit, quam ut ex eo statu, quo nunc est, ad summum splendoris gloriæq; gradum prouehatur. Posteaquam enim semel ab eo, qui mortuos ad vitam reuocat, ossa cum ossibus, & commissuræ cum commissuris iungi cœperunt, ac siccis rebus spiritus vitæ & regenerationis datus est, resurrectionem utique omnibus suis numeris partibusque perfici atque expleri necesse est. Ac proinde qui exacerbant, non exaltemur in semetipsis; nec umbram, aut somnium exurgentium, aut auram perfiantem, aut nauis vestigia aquis impressa tenentes, quidquam se habere existiment. *Ulnet pinus, quia cecidit cedrus.* Ex aliorum malis documentum sibi capiant, ac discant, pauperem nequaquam in finem usque obliuioni fore; nec diuinitatem sese diutius cohibituram, quin procerum capita, ut Habacuc loquitur, cum stupore dissecet; nimirum ipsa quoque dissecta, & male diuisa in id quod præest, & quod subest: ut sic maxime & deitas contumelia afficiatur in creaturarum ordinem redacta, & res creatæ onerentur, deitati honore adæquatæ. Quin illam quoque eius, qui contritos & oppressos colligit, vocem mihi audire videor: *Dilata adhuc locum funicularum tuorum; extende ad dexteram & ad sinistram: fige, aulais ne parcas. Ego tradidi te, & ego auxiliabor tibi. In parua ira percussi te; in sempiterna autem misericordia glorificabo te.* Maior est mensura benignitatis, quam mensura correptionis. Priora illa propter flagitia; hæc propter trinitatem quæ adoratur. Illa ob purgationem, hæc ob gloriam meam, qui glorifico glorificantes me, & ad

Ezech. c. 37.

Psa. 65. v. 7.

Eccle. c. 34.

v. 2.

Psa. 72. v. 20.

Sapient. c. 5.

v. 10.

Zach. c. 11.

v. 2.

Psa. 9. v. 19.

Habac. c. 3.

v. 14.

Psal. 146.

v. 3.

Isai. c. 54.

v. 2. 7. 8.

c. 57. v. 17.

& c. 6. v. 10.

1. Reg. c. 2.

v. 30.

δοξότερον ὅξ ἐκείνου ἱστανίτω γέ-
νέσται, ἢ τὸ νῦν οὖσαν εἰς ἄκρον πρε-
ελαίν λαμπρότης. ὅξ ἔγδ σω-
ἀγάθ ἠρξάλο πρὸς τὸ ζωογονοῦ-
τος τῶν νεκρῶν, ὅσα πρὸς ὅσα, καὶ
ἀρμονία πρὸς ἀρμονίαν, καὶ τοῖς ἑη-
ροῖς ἐδὲθη πνύμα ζωῆς καὶ παλιγε-
νεσίας, πᾶσαν δὲ οἶδα πληροφύωαι
δεῖ τὸ δίδασκον. ὡς μετὴ ὑποῦδωσ
ἐν εἰσ τοῖς οἰσ πρὸς ἀκρῶντες, μη-
δέ σικιαν κρατῶντες, ἢ ἐν ὑπνιον ὅξ
γρομῶν, ἢ αὐρας διαπνεύσας, ἢ
νῆος ἔχρη καθ' ὑδατος, ἔχρη ὑνομι-
ζέτωσαν. ὁλολυζέτω πίτις, ὅπ πῆ-
πῶκε κέδρος. τοῖς τῶν ἄλλων κα-
κοῖς παιδ δέδωσαν, ἔ μανθάνε πο-
σαν, ὅπ ἐκ εἰς τέλος ὀπληροῦσται
ὁ πῶχος, οὐδέ ἀνέξεται μετὸ ἐν-
στάσι διακόλῃ καφαλᾶς διω-
σῶν, ὡς ὁ Ἀμβροσιμ Φσαν, ἢ δια-
κοπῶν δέοτις καὶ διαουρῶν
κακῶς εἰς τὸ ἄρχον καὶ τὸ δρομῶ-
νον, ὡς δὲ μάλιστ καὶ δέοτις ὑβε-
δεῖ κατὰ γρομῶν, καὶ βαρυδέη κα-
σις ὁμομιμία δέοτις. δοκῶ μοι κα-
κείνης ἀκούειν τὸ φωνῆς πρὸς τὸ σω-
ἀγοντος τῶν σωπετεμμένους, καὶ
τῶν πεπεσμένους εἰσδεχομῶν
πλάτων τὰ χροῖσμάτᾶ τῶ ἐπ,
ἐκπέτασαν εἰς τὰ δεξιά καὶ εἰς τὰ ἀ-
εἰσερᾶ πῆξον, τὸ αὐλαμῶν μετὸ φεί-
ση. ἐγὼ πρὸς ἀδεδωκά σε, καὶ ἐγὼ βοῶ
ἦστω σοι. ἐν θυμῶ μικρῶ ἐπὶ τὰ ἐξά-
σε, ἔ ἐν ἐλέω ἀγωνίω δόξά σου σε.
μεῖζον τὸ μέζον τὸ φιλαδωσπίας,
ὑπὸ τὸ μέζον τὸ παιδαγωγίας. ἐκεί-
να διὰ τὸ πονηεῖαν, ταῦτα διὰ τὴν
τελάδα πρὸς σικωουμῶν ἐκείνα
διὰ τὸ κάταρον, ταῦτα διὰ τὸ ἐμῶ
δόξω, ὅς δόξά τῶ δόξά τῶστας,

ANNO CHRISTI 381.

ἢ παραζηλώσων ἑσθραζηλουώτας. ἰδού πάντα ἐσφραγίσται ὑφ' ἐμοί, & οὗτος ἄλυτος νόμος ἀνήμετρήσεως. σὺ δέ μοι περὶ τοῦ τῶν ἐπὶ πλάκων, ἢ τῶν κεκομψυμένων ἡφιδίδος, ἢ τῶν μακρῶν δρόμων & περιδρομῶν, & χρυσῶ κατελάμπου & φειλάμπου, * (S) μὲν ὡς ὕδωρ ἑσπερες, (S) δὲ ὡς ἄμμον ἐπιπαύειζες ἀγνοῶν ὅτι κρείσσων ὑπάρχεις πίστις πολυτελοῦς ἀσθεΐας, & πλείους δεῖ τρεῖς σινηγμένοι ἐν ὀνόματι κυρίου, πολλῶν μυριάδων δρομῶν δρόμιτα. ἢ ἢ τῶν Χαναναίων ἀπαντας περιμνήσας ἐνός τῆς Αβραάμ; ἢ καὶ τῶν Σοδομίτας ἐνός τῆς Λώτ; ἢ καὶ Μεδιωνάους Μωσέως, τῶν πυροίκων & ξένων; ἢ δὲ τῶν μὲν Γεδεῶν τετρακοσίων τῶν λαβαντας, τῶν χιτσοραφισῶν χιλιάδων; ἢ δὲ τῶν οἰκογενῶν Αβραάμ, τῶν μικρῶν ὑπὲρ πούτους τῶν δριθμῶν, τῶν πολλῶν βασιλείων, & τῶν τῶν στρατῶν μυριάδων, αὐτῶν καὶ τῶν ὄντων ὀλίγοι κατεδίωξαν & ἐστρέψαντο; ἐκείνο δὲ πῶς νοεῖς ὅτι ἐμὴ γῆνηται ὁ δριθμὸς τῶν ἡμῶν Ἰσραήλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατελείμμα σωθήσεται; ἢ δὲ τὸ κατελείπον ἐμῶν τῶν ἐπιτακτικῶν ἀνδρῶν, οἱ ἄλλοι ἐκ ἐκαμψαν γόνυ τῶν Βααλ; ἐκ ἐστὶ ἔστω, ἐκ ἐστὶν. ἐκ ἐστὶν πλείοσι βυδδῶν κησεν ὁ θεός. σὺ μὲν δριθμῶν τὰς μυριάδας, ὁ θεὸς δὲ τῶν σωζομένων. & σὺ μὲν τὸ ἀμέτρητον χροῦν, ἐγὼ δὲ τὰ σκῆπη τῶν ἐκλογῆς. οὐδὲν γὰρ οὐτῶν δεῖ μεζαλοπεπέως, ὡς λόγος κεκαταρμένος, & ψυχὴ τελεία πῶς τῆς κληθείας δογμασιν. ἀξιῶ μὲν γὰρ

iram prouoco prouocantes me. Ecce hæc signata sunt apud me, atque hæc remunerationis inuiolabilis lex est. At tu parietes & tabulas crustasque artissime tenebas, & scite atque eleganter cælas tessellas, & longos cursus & ambitus, atque auro fulgebas & collucebas, & partim quidem quasi aquam seminabas, partim vero quasi arenam thesaurizabas: nimirum ignorans, præstantiorem esse fidem sub dio degentem, quam copiosam & magnificam impietatem; ac tres in nomine Domini congregatos, plures apud Deum censeris, quam multas myriadas diuinitatem abnegantes. An tu vniuersos etiam Chananæos Abrahamo vni antepones? an Sodomitas vni Lot? an Madianitas Mosi? peregrinis inquam his & hospitibus? Quid? an trecentos illos viros, qui cum Gedeone lambe- referentibus inferiores esse contendes? An Abrahæ vernaculos numero his haud multo plures, multis illis regibus, & numerosissimis copiis, quas ipsi, quamuis pauci essent, persecuti tamen sunt, atque in fugam verterunt? Illud autem quomodo intelligendum esse censet: Si fuerit numerus filiorum Israel ut arena maris, reliquie salua fient? Quo item modo illud: Reliqui mibi septem millia virorum, qui non flexerunt genu ante Baal? Non est ita, non inquam ita est. Non in pluribus beneplacitum est Deo. Tu quidem multa millia numeras; at Deus eos qui salutē consequuntur. Tu infinitum puluerem; ego electionis vasa. Nihil enim apud Deum ita amplum & magnificum est, vt doctrina perpurgata, & anima veritatis dogmatibus instructa atque perfecta. Etenim Deo qui-

Dent. c. 32. v. 21. 34.

Mat. c. 18. v. 20.

Genes. c. 19.

Exod. c. 2.

Judic. c. 7. v. 7.

Genes. c. 34. v. 14.

Isai. c. 10. v. 22. &

Rom. c. 9. v. 27.

3. Reg. c. 19. v. 18. &

Rom. c. 11. v. 4.

1. Cor. c. 10. v. 5.

* ἢ τῶν πῶν ὡς ὕδωρ ἑσπερες, ἢ τῶν ὡς ἄμμον ἐπιπαύειζες

dem, qui omnia creauit, & a quo omnia, & in quem omnia, nullum satis dignum munus offerri potest, non modo si vnus hominis opus & diuitiæ in eam rem impendantur, sed neque si omnibus omnium hominum operibus & facultatibus in vnum cumulatis, eum quispiam honore afficere velit. *Nonne caelum & terram ego impleo, dicit Dominus?* Et; *Qualem domum adificabitis mihi? aut quis locus requietis meae?* Quoniam autem infra mei dignitatem vobis necessario subsistendum est, quod secundum est, pietatem a vobis postulo, communes inquam omnibus diuitias, & apud me aequales, quibus eum etiam qui admodum clarus & splendidus est, fortasse superabit qui graui inopia premitur, si animi magnitudine praestet. Voluntatis enim est haec liberalitas & munificentia, non opum & copiarum. Accipiam quidem haec quoque (ne dubitetis) de manibus vestris. *Calcere aulam meam non adicietis:* sed calcabunt eam pedes mansuetorum, qui recte atque sincere me agnouerunt, Verbumque meum vnigenitum, & Spiritum sanctum. Quousq; montem sanctum meum hereditate possidebitis? Quousque arca apud alienigenas Philistaeos? Nunc autem aliquantum adhuc in alienis luxuriate, ac libidinem vestram explete. Quemadmodum enim me repellendi consilium cepistis, sic ego quoque vos repellam, dicit Dominus omnipotens. Haec & loquentem audire, & facientem sentire mihi videbar, atque insuper ad populum clamantem; ad hunc, inquam, ex paruo magnum iam & copiosum, & ex disperfo satis iam coniunctum, & ex miserabili fortassis inuidiosum: *Incedite per portas*

Jerem. c. 23. v. 24.

Isai. c. 66.

Isai. c. 26. v. 6.

Isai. c. 62. v. 10.

οὐδὲν ἔστι τῶν πάντων πεποιημένος, καὶ ὅτι οὐκ ἔστι πάντα, καὶ εἰς ὅν τὰ πάντα, διδώμαι θεῶν καὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ, μὴ ὅτι μίας χάριτος ἔργον ἢ περιουσίας, ἀλλ' οὐδὲ εἰ πάντων ἕως τῶν αἰθέρων ποιεῖν ἢ χεῖρα εἰς τὸ σκευεργεῖν ἡμῶν ἀποπέσειν οὐχὶ τὸ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐργάσασθαι, λέγει κύριος, καὶ ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετε μοι; ἢ τίς τόπος τῆς κατοικίας μου; ἐπεὶ δὲ τὸ ἀξίωμα διαμρῆν ἀνακρίων, ὃ δὲ πρὸν ἔστιν, αἰτῶ ὅτι ὑμῶν, τὴν εὐσέβειαν, τὸ κοινὸν πλοῦτον ἐμοὶ καὶ ὁμίμον, εἰ ὅτι τὴν ὑπερβαλεῖται καὶ τὴν λίσαν λαμπερὸν ὁ πάνυ πένης, αἰτῶ ἢ μεγάλου ψυχῶς περιουσίας γὰρ, ἐκ βίβλου ἢ τοιαύτη φιλοσημία. λήψομαι μὲν οὐκ καὶ τὰ πάντα οὐκ ἔστι χεῖρα ὑμῶν, ὅτι ἔστι πάντων αἰλλῶ μου οὐ περιουσίας, ἀλλὰ πατήσοισιν αὐτῶν πόδες περιουσίας ἔστι ἐπεγαυώτων ἐμῶν, καὶ τὸ μωροῦ ἢ μου λόγον, καὶ τὸ πτωμα τὸ ἄγιον, ὑγιᾶς καὶ γνησίας. μέχλι ἕνος κληρονομήσετε τὸ ὄρον τὸ ἄγιον μου; μέχλι ἕνος ἢ κλειπὸς ὅρα τοῖς ἄλλοφύλοις; νῦν δὲ μικρὸν ἐπὶ ἐντρύφησατε τοῖς ἄλλοτελοῖς, ἔτι βουλεύεσθε ἀπολαύσατε ὅτι ὅν ἐβουλεύεσθε τὸ ἀπόσαδάι με, καὶ γὰρ ἀπόσομαι ὑμᾶς, λέγει κύριος, παντοκράτωρ. ταῦτα καὶ ἀκούειν λέγοντος ἐδοκίμα, καὶ ποιουῦτος αἰδανέσθαι, καὶ ἐπὶ πρὸς τοῦτο πρὸς μὲν τὸ λαὸν βουάντος τὸ ἔξ ὀλίγου πολὺ ἦσθαι, καὶ συγκαίμενον ἰκανῶς ἐκ διασπαρμῆμου, καὶ ἔξ ἐλεουμένημου τὴν καὶ ἐπιφθονον πορεύεσθε διὰ τῶν πυλῶν μου

ΑΥΤΟ
CIRCA
11.

ANNO CHRISTI 381.

μου, κὺ πλατυνέσθε. μὴ διὰ παντὸς
θεῖ καμνῶν ὑμᾶς ἐν σκωαῖς κατοι-
κουῦτας, κὺ ἐδὺν θλίβοντας ὑμᾶς
ὑπὲρ ὠφραίνεσθαι; πρὸς δὲ ἐδὺν
ἐφεισῶτας ἀγγέλους· πείδομαι γὰρ
ἀλλοις ἄλλης πρῶσαπῶν ἐκκλη-
σίας, ὡς Ἰωάννης διδάσκει με διὰ
τῆς λποκαλύψεως· ὁδοποιήσατε τῶ
λαφῶ μου, καὶ ἐδὺν λίθους ἐκ τῆς
ὁδοῦ διαρρίψατε· ἵνα μηδὲν ἤσκα-
λον, μηδὲ κάλυμα τῶ λαφῶ τῆς
θείας ὁδοῦ κὺ εἰσόδου, νυνὶ μὲν ἐπὶ
τὰ χροποῖητα, μικρὸν δὲ ὑπερ-
ἐπὶ τῶ ἀνω Ἱερουσαλήμ, κὺ τὰ ἐκε-
σε ἄγια τῶν ἁγίων· ἀτέλος οἶδα τῆς
ἐνταῦθα κροκοπαθείας καὶ σιωπο-
νίας πῶς καλῶς ὁδούοισιν. ἐν οἷς
ἔσε καὶ ὑμεῖς κλητοὶ ἄγιοι, λαὸς πε-
ρλουσι, βασιλεῖον ἱερατῶμα,
χοῖνισμα κροῦου τὸ κροῦσον, δὲ τὸ
σαρῶν τὸ πῶμα ὄλ, δὲ τὸ σπιν-
θῆρος λαμπρῶ οὐραῖος, δὲ τὸ κόκ-
κου σινάπτος δένδρ τῶ ἡλιωῶν ἀνά-
παυμα. πύτοις δωροφοροδῶν
ὑμῶν, ὡ φίλοι ποιμῶνες κὺ συμποί-
μῶνες, πύτοις πρῶσα γροῦν, τῶτοις
δεξιοῦμθα ἐδὺν ἡμετέροις φίλοις
καὶ ξένοις καὶ σιωκεδήμοις. πύ-
των οὐδὲν κάλλι τῶ πρῶσενεῖκείν
εἰχοῦν ὑμῶν, οὐδὲ λαμπρῶτερον,
ὡν ἐχοῦν τὸ μείζον ἐπιζητήσαν-
τες ἵν εἰδῆτε κὺ ξένοις ὄντας ἡμᾶς
καὶ ἐκ ἐνδεῖς, ἀλλὰ πῶχοι μὲν,
πολλοὶ δὲ πλουπῶντας. ταῦτα εἰ-
μὲν μικρὰ καὶ οὐδενὸς λόγου ἄ-
ξια, πρῶστωμαι βούλομαι, ἵνα τὰ
μείζω καὶ λόγου πλείον; εἰ γὰρ
τὸ πολὺν τῆς οἰκουμένης ὀφθαλ-
μῶν, γῆς κὺ θαλάσσης ὅπ κροῦσον,
εἰώας τε καὶ ἑσπεῖου ληξέως οἶον

Concil. Tom. 3.

meas, & dilatamini. An vos in per-
petua ærumna versari oportet, in
tentoriis commorantes; eosque qui
vos opprimunt, immodica lætitia
offerri? Tum etiam ad angelos,
quibus huius vrbis cura commissa
est, his verbis vtentem (nec enim
mihi dubium est, quin alii aliarum
ecclesiarum præfides ac patroni
sint, quemadmodum in apocaly-
psi Ioannes me docet:) Sternite
viam populo meo, lapidesque e via
proiicite, ne quod offendiculum
aut impedimentum existat, quod
diuinum populi mei iter atque in-
gressum remoretur, nunc quidem
ad manufacta templa, paulo post
autem ad supernam Ierusalem, at-
que illa sancta sanctorum, quæ æ-
rumnarum huius vitæ, contentio-
nisque animi finem esse scio iis, qui
rectum iter tenent. Quo in nume-
ro vos quoque estis, vocati sancti,
populus eximius, regale sacerdotium,
funiculus Domini fortissimus, a
gutta fluuius integer, a scintilla
flamma sublimis & in cælum ten-
dens, a sinapis grano arbor, auium
requies. Hos vobis largimur, cari
pastores & collegæ, hos offerimus;
his amicos nostros & hospites ac
peregrinationis socios excipimus.
His nihil pulcrius & illustrius ha-
bebamus, quod vobis offerremus,
cum id quod in bonis nostris præ-
stantissimum est, exquisissemus:
vt intelligatis, nos, licet exter-
nos ac peregrinos, inopia tamen
minime laborare; verum paupe-
res quidem esse, sed multos lo-
cupletare. Quæ si parua, nullo-
que in precio habenda sunt, lu-
bens sane audierim, quænam ma-
iora sint, atque amplioris precii.
Etenim si ciuitatem orbis oculum,
terra marique potentissimam, o-
rientalis atque occidua: oræ velut

Apoc. c. 2.

1. Petr. c. 2. v. 9.

Mich. c. 2. v. 12.

1. Cor. c. 6.

V u

nodum & vinculum; ad quam extremi totius terræ fines concurrunt, & a qua, velut a communi fidei emporio incipiunt; si hanc, inquam, ciuitatem salutifera doctrina fulciisse ac firmasse haud magnū atque amplum censerī debet, idque cum tot linguis omni ex parte agitaretur; quo tandē modo quidquam aliud magnum, ac studio dignum videri queat? Si autem præclarum ac laudabile existimandum est (liceat mihi quoque per vos nonnihil hoc nomine gloriari,) aliquam ipsi quoque partem his quæ videtis, contulimus. Tolle per circuitum oculos tuos, & vide quisquis es qui sermonum meorum censuram facis: vide textam hanc gloriæ coronam pro mercenariis Ephraim, & corona contumeliæ. vide presbyterorum concilium, canicie & prudentia ornatū, diaconorum modestiam, non procul ab eodem spiritu remotorum; lectorum concinnitatem, plebis discendi studiū, tam in viris, quam in feminis, virtutis honore paribus: ac rursus virorum tam in philosophis, quam in simplicioribus, omnibus diuinarum rerum sapientia præditis, tam in præfectis, quam in subditis, hic videlicet omnibus recte subiectis; tam in militibus, quam in nobiles, ac studiosis & literatis, omnibus Dei militibus, cetera quidem placidis & mansuetis, pro spiritu autem bellicosus; omnibus supernum senatum honore afficientibus (ad quem non humilis & abiecta litera, sed viuificans spiritus aditum aperit) omnibus vere doctis & eruditis, ac veri Verbi cultoribus: tum etiam in feminis, tam quæ in matrimonii iugo Deo magis quam carni adstrictæ sunt, quam quæ nuptiarū expertes

συνδεσμῶν, εἰς ἃ τὰ πάντα ἄρ-
θεν ἄκρα συντρέχει, καὶ ὅθεν ἀρχε-
ται ὡς ἐμπορίου κοινοῦ τῆς πίστεως
εἰ τὸ ταῦτ' ἐπιπέσει καὶ ἀνεῶ-
σαι τοῖς ὑμῖν λόγοις, τῶν οὐ
μεγάλων· καὶ ταῦτα ποσῶτα
δουλοῦν γλώσσας, καὶ οὕτω
πανταρῶθεν ἑστῆ γὰρ ἄλλοι φρα-
νείν μέγα καὶ σπουδῆς ἄξιον. εἰ δὲ
τῶν ἐπανομοῦν καὶ λιμοῦν,
δοτε ἡ καὶ ἡμῖν τῆς ἐπὶ τούτοις
φιλομίας, καὶ αὐτοὶ μετέδω-
κενὰ τοῖς ὁμοῦμοις τούτοις σω-
εισὶν ἐγκραδίᾳ. ἀρ(ϕ) κύκλω τῶν
ὀφθαλμοῦν σου, καὶ ἴδε πᾶς ὁ τῶν
ἐμῶν λόγων ἐξεταστής. ἴδε (ϕ) ἐ-
φανον (ϕ) πλακύντα τῆς δόξης αἰ-
πὶ τῶν μιδωτῶν Εφραῖμ, καὶ τῶν τε-
φανῶν τῆς ἕβρεως. ἴδε πρεσβυτε-
ρον συνέδριον πολλῶν καὶ σωείων
περὶ μιδῶν, διακόνων ἐπιπέσιαν,
οὐ πόρρω τῶν αἰῶν πνῆματος ἀνα-
γνωστῶν βίκοσιαν, λαοὶ φιλομα-
θῶν, ὅσον ἐν ἀνδράσιν, ὅσον ἐν
γυναῖξιν, πῶν δὲ πῶν ὁμοῦμοις
καὶ ἀνδράν, ὅσον ἐν φιλοσόφοις,
ὅσον ἐν ἀπλουτέροις, πᾶσι θεοῖς
τῶν θεῶν ὅσον ἐν ἀρχαῖσιν, ὅσον ἐν
δερσοῦμοις, ἐν ταῦτα πᾶσι καλῶς
δερσοῦμοις ὅσον ἐν στρατιώταις, ὅ-
σον ἐν ἐργασίᾳ, ὅσον ἐν λόγοις καὶ
πῶν λόγους, πᾶσι θεοῦ στρατιώταις,
ἡμέροις τ' ἄλλα, πολεμικοῖς ὑπὲρ
πνῆματος πᾶσι τ' ἀνωλεμῶσι συ-
κλητον· εἰς ἃ οὐ τὸ γραμμα εἰσάγει
τὸ πῶν, ἀλλὰ τὸ ζωοποιῶν πνῆ-
μα ἅπανσι λόγοις ὡς ἀληθῶς, καὶ τῶ
ὄντως λόγου δεραπῶταις καὶ γυναι-
κῶν ὅσον ἱεροῦ ζῶν, δεῶν μάλλον ἢ
σερκεῖ σινδεῖ μιδῶν ὅσον ἀζῶν

Isai. c. 28.
v. 1. & 5.

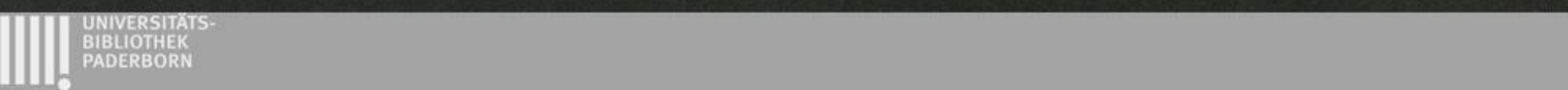
2. Cor. c. 3.
v. 6.

ANNO
GRATIANI
386.

ANNO CHRISTI 431.

καὶ ἐλευθερον, δεῶ τὸ πᾶν καθιερω-
 μένων. ὅσον ἐν νέοις, ὅσον ἐν γέρον-
 σιν ὧν τὸ μὲν ἐπὶ γῆρας καλῶς ὁ-
 δῶται, τὸ δὲ βιάζει μείνω ἀθάνατον,
 ταῦς κρείττοσι τῆν ἐλπίδων ἀνακει-
 νοῦμενον. τοῦτου τῆς σεφείου ὁ λα-
 λῶ, οὐκ ἐκ κύριον λαλῶ, λαλή-
 σω δὲ ὁμῶς καὶ γὰρ ἡ σιωπῆ ἀλλό-
 μῆν πῶς πλείοσι. τοῦτων ἕως καὶ
 τῆν ἐμῶν λόγων ἔργον, οὐχ οὐδὲ
 ἐγγύφαιμῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἡγαπήσαιμῶν
 οὐδὲ τῆν πορνικῶν, ὡς ἕως ἐφῆ δια-
 σέσθον ἡμᾶς, τῆν πόρνων καὶ λό-
 γων καὶ ὄσπον. ἀλλὰ καὶ λίαν σω-
 φρόνων. τοῦτων ἕως καὶ τῆς ἐμοῦ
 πνύματος ἡντήμα καὶ καρπὸς, ὡς
 ἡντήμα οὐδὲ πνύμα ἐπᾶνισα-
 μένοις σώματος. μῦθηρησοισιν δὲ
 οὐδὲ ὅτι καὶ ἡμῶν ὁ ὄντων ὁμοίως, ἢ
 καὶ πάντες, ἐπεὶ καὶ πάντες ἐγγεωρ-
 γησαιμῶν. καὶ μᾶτος ἢ ὁμολογία
 μόνῃ οὐ γὰρ ἄλλο πᾶσι τῶν πορνικῶν ἢ
 ἐγγηπῶν. ἀμῶτος γὰρ ἢ ἄρετῆ,
 ἴνα καὶ ἄρετῆ μείνη, πᾶτος τὸ κα-
 λὸν μόνον βλέπουσα. βούλεθε
 προσδώμεν ἡ καὶ νεανικώτερον;
 ὁρᾶτε τὰς εὐαντίας Γλώσσας ἡμε-
 ρουμένων, καὶ τῶν θεότιλε πολε-
 μουῦτας, ἡμῶν ἡσυχάζοντας; καὶ τῶ
 τοῦ πνύματος, καὶ τῶ τῆς γεωρ-
 γίας τῆς ἡμετέρας. οὐ γὰρ ἀπα-
 δῶτως παιδῶν, οὐδὲ ταῦς ὕ-
 βρεισι βάλλομεν ὅσπ᾽ ἐπᾶσι
 πολλοὶ, μὴ τῶ λόγῳ μαχόμενοι,
 πῶς δὲ λέγοισι, καὶ τῶ ἀδένδῳ
 ἔστιν ὅτε τῆν λογισμῶν ταῦς ὕβρεισι
 συγκαλύπτοντες, ὡσπερ τὰς σπητῆς
 λόγος ἐμῶν τὸ μέλαν πᾶρ ἑαυ-

& liberæ Deo sua omnia consecra-
 runt: ac denique tam in iuuenibus,
 quam in senibus; quorum alteri ad
 senectutem præclare contendunt,
 alteri immortalitatem per vim sibi
 comparât, vt qui per meliores spes
 renouentur. Huius coronæ textori-
 bus (quod loquor, non secundum
 Dominum loquor, sed tamen lo-
 quar) nonnihil ipse quoque adiu-
 menti attuli. Horum quispiam, ser-
 monum quoque nostrorū opus est,
 non eorum quos proiecimus, sed
 quos amore complexi sumus; nec
 meretriciorū (vt quidam nos pro-
 scindens dixit, homo & sermoni-
 bus & moribus meretriciis) verum
 admodum etiam grauium & pudic-
 eorum. Horum quispiam mei quo-
 que spiritus fetus ac fructus est,
 quemadmodum spiritus eos, qui a-
 nimum supra corporea tollunt, gi-
 gnere consuevit. Huius rei non
 dubito quin candidissimos & æ-
 quissimos quosque vestrum testes
 habiturus sim, aut etiam omnes,
 quandoquidem omnes laborau-
 mus. Ac nauatæ operæ merces, so-
 la confessio est. non enim aliud
 quidquam quærimus, aut quæsiui-
 mus. Virtutem enim non merce-
 nariam esse oportet, vt virtus ma-
 neat, nihil sibi præter bonum ip-
 sum & honestum proponens. Vul-
 tis iuuenilius aliquid adiciamus?
 Videte aduersarias linguas mite-
 scentes, atque eos qui diuinitati
 bellum indixerunt, nihil iam turba-
 rum nobis facessentes? Id quoque
 spiritus, id quoque agriculturæ no-
 stræ est. Non enim imperite doce-
 mus, nec aduersarios contumeliis
 & conuiciis incessimus, quemad-
 modum plerique faciunt, non cum
 sermone, sed cum loquente confli-
 gentes, ac rationum & argumentorum infirmitatem maledictis in-
 terdum obtegentes, non aliter ac sepias atramentum ante se vomere

aiunt, vt piscatores effugiant, aut latendo aliquid ipsæ capiant. Verum nos pro Christo bellum gere, hoc argumento planum facimus, quod secundum Christum, qui mitis ac pacatus est, atque infirmitates nostras portauit, dimicamus. nec in veræ doctrinæ detrimentum paci studemus, nonnihil de animorum contentione remittentes, vt facilitatis ac mansuetudinis famam colligamus (non enim quod bonum est, male aucupamur) & rursus pacem colimus legitime pugnantes, atque intra limites nostros, spiritusque regulam nosmet continentes. Ac de his quidem ita sentio, cunctisque animarum diffensatoribus, verbique diuini administratoribus legem statuo; vt nec per duritiam hominū animos exasperent, nec per submissionem elatos & insolentes efficiant; sed prudenter & consulte in dicendo se gerant, nec in alterutro horum mediocritatem excedant. Sed iam fortasse operæ precium est ipsius quoque fidei doctrinam, quænam illa sit, cupientibus vobis indicare. nam & ipse per commemorationis assiduitatem sanctitate afficiat, & populus hic vtilitatem consequatur, ex huiusmodi sermonibus, si qua alia in re, mirificam voluptatem capiens; & vos denique agnosceatis, an non frustra nobis inuideatur, dum ob veritatis manifestationem aliorum studia æquamus, aliorum etiam anteuertimus. Quemadmodum enim subterraneæ aquæ partim in imo prorsus occultantur, partim in angustias reductæ ebulliunt, atque eruptionem iam iam quidem auribus pollicentur, ceterum adhuc morantur; partim denique in altum erumpunt: ad eundem modū, eorum qui de Deo philosophantur (vt eos qui omnino improbi ac perfidi sunt, missos fa-

ἴψ, ἵνα τῶν ἀπρόβουτων διαφύ-
γων, ἢ τῶν λανθάνειν θεοσω-
σιν. ἀλλὰ τὸ πρὸς Χριστὸν πολε-
μεῖν δεινὸν μὲν εἰ τῶν μαχόμενῶν
Χριστὸν (Ὁ) εἰρωτικὸν τε καὶ πατρῶν,
καὶ τὰς ἀδελφείας ἡμῶν βασιλεύσας·
οὔτε εἰρωδιόμην, καὶ τῆς λόγου
τῆς ἀληθείας ὑφιέντες ἔ, διὰ δό-
ξαν ἑπικρατίας· οὐ γὰρ κακῶς τὸ
καλὸν ἀπρόβουτον καὶ εἰρωδιόμην
ἐνόμω μαχόμενοι, καὶ εἶσω τῶν
ἡμετέρον ὄρον καὶ κατόνων τῆ
πρώμας. πρὸς μὲν οὖν πύτων
οὔτω γνώσκω, καὶ νόμον ἕστημι πα-
σι τοῖς ψυχῶν οἰκονόμοις, καὶ τὸ λό-
γου ἑμῆς· μήτε τῶν σκληρῶν τρα-
χύνειν, μήτε τῶν ἰσοσταλιδίῳ
κατεπαίρειν, ἀλλ' ἀλόγους ἐπὶ πε-
ρὶ τοῦ λόγου, μηδετέρον τὸ μέ-
τρον ὑπερβαίνοντας. δεῖ δὲ ἴσως πο-
δοῦσαν ὑμῖν καὶ τῆς πίστεως
αὐτῆς ἐπιδείξασθαι λόγον, ἡ ἵνα
ποτέ ὅστιν ἢ καθ' ἡμᾶς. ἐγὼ τε γὰρ
ἀμασθήσομαι τῶν σωζομένων τῆς μη-
μης, ὅ, τε λαὸς οὗτος ἀνήσταν, χαί-
ρον, εἰπὲρ ἄλλω ἰανί, τοῖς ποιούτοις
λόγοις· καὶ ὑμεῖς ἐπιγνώσατε, εἰ
μη μάλιστα φθονοῦμεθα, τῆ φανέ-
ρα τῆς ἀληθείας τοῖς μὲν ἀμι-
λώμενοι, τῶν δὲ φθονοῦντες. ὡς-
πρὸς γὰρ τῶν βρυχίων ὑδάτων τῶν
μὲν εἰς βάθος κρύπτεται παντελῶς,
τὰ δὲ παφλάξιν στεροχωροῦμεθα,
καὶ τὴν ἐκρηξὴν ἰσχυρῆται μὲν
ταῖς ἀκοαῖς, μέλλει δὲ ἐπὶ, τὰ δὲ
καὶ ἀναρρήγνυται· οὔτω καὶ τῶν
φιλοσοφούντων πρὸς θεοῦ· ἵνα μὴ
λέγω τῶν παντελῶς ἀγνώμονας

Isai. 6. 53.
1. Petr. 6. 2.

ANNO
CHRISTO
340.

ANNO CHRISTI 381.

Ἐπεὶ πάντες κρύφιοι καὶ λανθάνουσαν ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν βίβειαν, ὅσοι τὸ μὲν ἀσεβῆς φάρονται, τὸ δὲ βίβειος οὐ παρρησιάζονται, εἴτε οἰκονομία ἐνὶ χρωμάτων περὶ λόγων, εἴτε διὰ τὸ κατὰ φάρονται ἄλλα τὴν μὲν διανοίαν ὑψαίνουσιν, ὡς φασι, ὅτι καὶ οὐχ ὑψαίνουσιν, ὡς αὐτοὶ, ἐκ ἄλλων περὶ αἰσθητικῶν ἐπισημασμένων, οὐ ἐργάζονται τὴν ἀδύνα τῆς βίβειας, οὐδὲ τὸ μόνον σὺζῆσαι σωτηρίαν νομίζοντες, εἰ μὴ καὶ ἄλλοις τὸ καλὸν ὑπερβλύσκει. μὴ δὲ ἐν ἑαυτοῖς ποιῶμεν, ἢ εἰ ἕνεκα μετ' ἐμοῦ τὴν καλὴν πόλιν πολυμήτες, ὁμολογεῖν τὴν βίβειαν. ἐν μὲν οὖν καὶ σὺντομον περὶ ἡμᾶς τὴν καθ' ἡμᾶς λόγου, καὶ οἱ ἐπιλογραφία τῶν πᾶσι γινώσκοντες, ὁμοῦ οὗτος, γνήσιον ὡν τῆς τελευτῆς περὶ κωνητῆς, ὡς εἶπον ἀναδύνα διαβλέψαι τῆς ζωῆς ταύτης, ἢ ἡ τῆς τελευτῆς ἐν διαβύσει τῆς θεότητος· σύμφρονες, ὁμοῦλοι, ἐνὶ λόγῳ περὶ τῶν ἀλλήλων, καὶ περὶ ἡμᾶς, καὶ τὴν τελευτῆν κρατούμενοι. τὰ δὲ καθ' ἑκάστην ἐπέλωσιν ὁμοῦ, ἀναρχον, καὶ ἀρχὴν, καὶ τὸ μὲν τῆς ἀρχῆς, εἰς θεός. οὐτε τῆς ἀναρχῆς τὸ ἀναρχον φύσις, ἢ τὸ ἀρχήν τὸν οὐδέμια γὰρ φύσις, ὅτι μὴ τὸδε εἶναι, ἀλλ' ὅτι τὸδε· ἢ τῆς ὄντος θεοῦ, οὐχὶ τῆς μὴ ὄντος αἰαίρεσις. οὐτε ἢ ἀρχὴ τῶν ἀρχῶν εἶναι, τῆς

ciam) alii abditam omnino atque occultam sibiipfis pietatē habent : alii a partus doloribus non longe absunt; ii nimirum, qui impietatem quidem fugiunt, sed pietatem libero atque intrepido animo minime prædicant; siue consilio quodam ac dispensatione in fidei doctrina vtentes, siue ob metum atque ignaviam eo confugientes: verum & mente quidē & sententia sani sunt, vt affirmant, ceterum plebis fanitati minime consulunt; perinde atque ipsi sese, non alios suæ curæ ac fidei commissos habeant. alii vero thesaurum quoque in medium proferunt, pietatis fetum parturientium instar retinere nequeunt, nec quod soli ipsi salutem consequantur, salutem existimantes, nisi in alios quoque bonum hoc redundet. Quo in numero vtinam ipse collocet, ac si qui mecum laudabili audacia præditi, piam doctrinam profiteri non verentur. Atque vnum quidem, idque breue, doctrinæ nostræ argumentum, ac velut in columna insculptum, omnibusque notum, est hic populus, adeo verus ac sincerus Trinitatis adorator, vt ab hac potius vita diuelli se quisque passurus sit, quam vt trium aliquid a diuinitate disjungat: eadem omnes fidei sententia præditi, eodem zelo flagrantes, vna & eadem fidei doctrina & inter se, & nobiscum, & cum Trinitate coniuncti atque connexi. Vt autem breui singula percurrā, quod principii expers est, & principium, & id quod cum principio est, vnus est Deus. Nec vero principio carere, eius quod principio caret, natura est; aut etiam ingenitum esse (nullius enim rei natura ex eo declaratur, quod dicamus quid non sit, sed quid sit. est enim eius, quod est, positio; non autem eius, quod non est, sublatio:) nec principium eo quod principium est, ab eo

Eccle. c. 17. v. 12.

quod principio caret, dirimitur, non enim principium ipsi natura est, quemadmodum nec illi quod principii expertus sit. circa naturam enim hæc considerantur, non autem natura ipsa sunt. Eodem modo id quod cum principii experte, & cum principio est, nihil omnino est aliud, quam quod illa. Nomen autem principii experti, Pater; principio, Filius; ei autem, quod cum principio est, Spiritus sanctus. vna autem his tribus natura est, Deus. Vnio vero est Pater, ex quo, & ad quem ea quæ deinceps sequuntur, referuntur: non vt confundantur ac permisceantur, sed vt cohaereant, nimirum nec tempore ea fecernente atque distinguente, nec voluntate, nec potentia. hæc enim vt nos multa simus effecerunt, singulis nempe & secum & cum aliis dissidentibus. At quibus & simplex natura, & eadem essentia est, his proprie vt vnum dicantur conuenit. Ac contentiosas quidem & pertinaces fidei in alterutram partem deflexiones & compensationes valere finamus, nec per vnum, Sabellii more, tria conuellentem, & per nefariam contractionem, distinctionem tollentes: nec rursus per tria, Arii instar, vnum oppugnantes, ac per improbam diuisionem vnum euercentes. Neque enim id a nobis quaeritur, vt malum malo permutemus, sed vt a bono minime aberremus. Nam profecto diaboli ludi hæc sunt, perniciose res nostras ponderantis. Nos vero media & regia via incedentes, in qua virtutes quoque, vt harum peritis placet, sitæ sunt, credimus in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, eiusdem substantiæ & gloriæ. In quibus & baptifimus suam perfectionem habet, tam in nominibus, quam in rebus (scis hæc,

ἀναρχου διεργεται· οὐ γὰρ φύσις αὐτῶ ἢ θερχῆ, ὡς περ οὐδὲ ἐκείνω τὸ ἀναρχον· περὶ γὰρ τὴν φύσιν, οὐ ταῦτα φύσις. καὶ τὸ μὴ τῆ ἀναρχου καὶ τῆς θερχῆς, ἐκ ἀλλοῦ ἢ ὅπερ ἐκείνα. ἔνομα δὲ τῶ μὲν ἀναρχῶ, πατήρ· τῆ δὲ θερχῆ, υἱός· τῶ δὲ μὴ τῆς θερχῆς, πνῦμα ἅγιον. φύσις δὲ τοῖς τρισὶ μία, θεός. ἔνωσις δὲ, ὁ πατήρ, ὃς οὐ καὶ πατὴρ ὃν ἀνάγεται τὰ ἐξῆς, οὐχ ὡς συναλείφεται, ἀλλ' ὡς ἐχεται μῆτε χρονοῦ διεργοντο, μῆτε θελήματος, μῆτε διωμάτως· ταῦτα γὰρ ἡμᾶς πολλὰ εἶναι πεπίσκειν, ἀλλ' ἕτερος πατὴρ ἑαυτῶν καὶ πατὴρ τὸ ἕτερον σασιζοντος. οἷς δὲ ἀπλῆ ἢ φύσις, καὶ τὸ εἶναι ταῦτον, τοῦτοις καὶ τὸ ἐν κύρῳ. τὰ μὲν οὖν φιλονείκως ἐπι δάτετα μετακλίσις τῶ λόγου καὶ ἀνισκώσις χαίρειν ἐάσωμεν· οὔτε πρὸ ἐνὶ σαβελλιζοντες καὶ τῆ τελείων, καὶ σωμαρῆσθ κακῆ τῶν διαίρεσιν λύοντες· οὔτε τοῖς τελείων θερακίοντες καὶ τῆ ἐνός, καὶ πονηρῆ διαίρεσθ τὸ ἐν ἀνατρέποντες. οὐ γὰρ κακῶ κακὸν ἀλλάξασθαι τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ τῆ καλοῦ τὸ μὴ διαμροπῆν. ὡς ταῦτα γὰρ τῆ πονηροῦ παρῆνια, κακῶς τὰ ἡμέτερα τολανθῶντο. αὐτοὶ δὲ τῶν μέσῳ βασιζοντες καὶ βασικικῶ, εἰ ᾧ καὶ τὸ τῆ ἀρετῆ ἐσηκεν, ὡς δοκεῖ τοῖς ταῦτα δῆνοῖς, πρῶτον εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ πνῦμα ἅγιον, ὁμοουσιᾶ τε καὶ ὁμόδοξῶ· εἰ οἷς καὶ τὸ βαπτισμα τῶν τελείων ἐχθ, ἐν τῶ ὀνόμασι καὶ παράγμασιν· οἷδας ὁ

Arijf. lib. 2.
Eth. c. 6.

Matt. c. 28.
v. 19.

ANNO CHRISTI 381.

μυηθεῖς ἀρνήσας ὃν ἀδείας, καὶ ὁμολογία θεότητος καὶ οὕτω καταρλιζόμεθα, τὸ μὲν ἐν τῇ οὐσίᾳ γινώσκοντες καὶ τῶν ἀμελείῳ τῆς προσκυλήσεως, τὰ δὲ τρία τῆς ὑποστάσεσιν εἶτι οὐκ προσώποις, ὁ, υἱοὶ φίλοι. μηδὲ γὰρ τὰ τῶν ταυζομαχοῦντες ἀρημονεῖταισαν, ὡς περ ἐν ὀνόμασι κειμένης ἡμῖν τῆς δισεθείας, ἀλλ' ἐν τῇ τριάδασι. ἢ γὰρ φάτε, τὰς τρεῖς ὑποστάσεις εἰσφέροντες; μὴ τρεῖς οὐσίας ὑπολαμβάνοντες, τὸ το λέγετε; μέγα δὲ οἶδ' ὅτι βοήσετε καὶ τῆς οὕτως ὑπερνηφότητων· μίαν γὰρ καὶ τὴν αὐτὴν τῆς τριῶν διγαμίετε. ἢ δὲ οἱ τὰ προσώπα, μὴ εἶ, οἷόν τι σὺ δεῖτε ἀναπλάσσετε, καὶ τὰ προσώπων ἢ ἀνθρώπων μορφὸν ὅλως; ἀπαγε· καὶ ὑμεῖς ἀντιβοήσετε, μηδὲ προσώπων ὅ, ἢ ποτέ ὅστιν ἴδιον θεοῦ, ὅς οὕτως ἐχθ. ἢ οὐκ ὑμῖν αἱ ὑποστάσεις βούλονται, ἢ ὑμῖν τὰ προσώπα; προσερήσομαι γὰρ. τὸ τρία εἶναι τὰ διαουόμενα, οὐ φύσει, ἀλλ' ἰδιότησιν. ὑπερβυγε. πῶς αὖ ἕνας συμφανῶνεν μάλλον, καὶ τὸ αὐτὸ λέγειν, ἢ οὕτως ἐχοντες, καὶ τῆς συλλαβῆς διαφέροσιν; ὅρατε οἱ ἐγὼ διαλλακτῆς ὑμῖν πρὸς τὸ νοῦν ἀγαν δὸτὸ τῆς γράμματος, ὡς περ τὴν παλαιὰν καὶ τὴν νέαν; ἀλλ' ἐπανιτέον μοι πάλιν πρὸς τὸ αὐτὸ λόγον. τὸ μὲν οὐκ ἀγνήνητον, καὶ τὸ γνήνητον, καὶ τὸ ὑποκρῶτον, λέγεσθε καὶ νοείτω, εἰ τὸ φίλον δημιουργεῖν ὀνόμαται. οὐ γὰρ δεισόμεν, μὴ ποτε νοήται σωματικῶς τὰ ἁσώματα. ὅτι δὸκεῖ τοῖς ἐπιπρε-

quifquis eo initiatus es) quippe qui impietatis abiuratio, & diuinitatis confessio sit: atque ita perficimur, vnum quidem quo ad essentiam, ac diuisionis omnis expertem adorationē, credentes; tria autem quantum ad hypostasēs, siue personas, vt nonnulli malunt. Desinant enim qui de his inter se contendunt, ineptire; perinde ac si fidei nostræ pietas in nominibus, non in rebus consistat. Quid enim dicitis, qui tres hypostasēs assertis? An hoc eo dicitis, quod tres essentias existimetis? Non est apud me dubium, quin aduersus eos qui ita existimant, ingentem clamorem excitaturi sitis. Vnam enim & eandem horum trium essentiam profitemini. Quid vos, qui personas dicitis? num vnum velut quiddam compositum animo fingitis, ac tres facies, aut humanam omnino formam habens? Absit: ipsi quoque in clamabitur, nec videat quæ sit Dei facies, qui ita sentit. Quid igitur, vt interrogare pergam, vobis hypostasēs volunt, aut vobis personæ? Nimirum tria esse, quæ distinguantur, non naturis, sed proprietatibus. Optime. An fieri potest, vt quidam magis inter se concordent, atque idem dicant, quam cum ita sentiunt, tametsi alioqui syllabis discrepent: Videte qualem vobis pacificatorem me præbeam, a litera ad mentē traducens; quem admodum si quis vetus testamentum & nouum componat & conciliet. Sed eo, vnde digressi sumus, redeundum est. Ingenitus quidem, & genitus, & procedens, dicantur sane & intelligantur, si cui nomina fingere libeat. non enim verebimur, ne ea quæ corpore carent, corporeo modo intelligantur; quem admodum iis placet, qui deitati ca-

lumniā inferunt. At creatura, Dei quidem dicatur (nam id quoque nobis amplum & honorificum est) Deus autem nequaquam. Alioqui tum Deum creaturam esse admittam, cum ipse quoq; proprie Deus fuero. Sic enim res se habet: Si Deus est, creatura non est. creatura enim nobiscum est, qui dii non fumus. Si autem creatura est, utique Deus non est. temporis enim ratione ortum habuit. quod autem ortum habuit, aliquando non erat. Quod vero eiusmodi est, ut non fuisse, eo antiquius sit; hoc certe proprie non est. Quod autem proprie non est, quo tandem modo Deus esse queat? Ergo nec quidquam horum trium creatura est, nec (quod eo esset deterius) propter me creatum est. alioqui non modo creatura esset, sed etiam nobis abiectior atque contemptior. Nam si ego ad Dei gloriam conditus sum, hoc autem propter me; forceps utique propter curram efficitur, aut serra propter ianuam: sequitur profecto, ut causā respectu sim superior. Quanto enim Deus rebus creatis est sublimior, tanto id quod mea causa creatum est, me, qui propter Deum effectus sum, vilius atque ignobilius est.

Dent. 6. 23. v. 3. Aduersus hæc Moabitis quidem & Ammonitis nec aditus ad ecclesiā Dei pateat, hoc est, dialecticis & male curiosis sermonibus, qui Dei generationem ac processionē, quæ nullis verbis explicari potest, inquirentes, aduersus diuinitatem temere insurgunt: perinde scilicet ac si ea, quæ vim omnem & facultatē

ταῖς τῆς θεότητος. κτίσμα δὲ, θεοῦ μὴ λεγέσθω· μέγα γὰρ ἡμῖν καὶ τὸ τοῦ θεοῦ δὲ μηδαμῶς· ἢ τότε δέξομαι κτίσμα εἶναι θεόν, ὅταν κἀγὼ θύωμαι κελίως θεός. ἐχθρὸν οὐτως. εἰ μὴ θεός, οὐ κτίσμα· μὴ ἡμῶν γὰρ τὸ κτίσμα, τῶν οὐ θεῶν. εἰ κτίσμα δὲ, οὐ θεός· ἤρξατο γὰρ χρονικῶς· ὁ δὲ ἤρξατο, ἢ ὅτι ἐκ λῦ. οὐ γὰρ πρεσβύτερον τὸ ἐκ λῦ, τῆτο οὐ κελίως ὄν. τὸ δὲ μὴ κελίως ὄν, πᾶς θεός; οὐτε οὐκ κτίσμα τὸ τελείον οὐδὲν οὐτε, ὁ πούτου χεῖρον, δι' ἐμὲ θυρόμυρον· ἵνα μὴ κτίσμα ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν ἀξιόμυρον. εἰ γὰρ ἐγὼ μὴ εἰς δόξαν θεοῦ, τῆτο δὲ ἐμὲ, ἢ πρεσβύτερα διὰ τὸ ἀμαξάν, ἢ ὁ πρεσβύτερον διὰ τὴν θύραν, ἢ κἄν τῆ ἀίτια. ὅπου γὰρ κτισμάτων θεός ὑψηλότερος, ποσούτω τῆ δια θεῶν ἰσότητος ἐμοῦ τὸ δὲ ἐμὲ θυρόμυρον ἀπιόμυρον. πρὸς ταῦτα Μωαβίταις μὴ καὶ Ἀμμωνίταις μηδὲ εἰσιτητὸν εἰς ἐκκλησίαν ἔσω θεοῦ, λόγους διαλεκτικῶς τε καὶ κακοπραγμοσιν· οἱ θυρόμυρον θεοῦ πολυπραγμονοῦντες, καὶ πρεσβύτερον ἀρρήτων, καπεξάνισαν πολυμῆτος θεότητος ὡς δέον, ἢ ἐφικτὰ μόνους εἶναι τὰ ὑπὲρ λόγου, ἢ μηδὲ εἶναι, ὅτι μὴ αὐτοὶ κατὰ γλῆφασιν. ἡμεῖς δὲ ταῖς θείαις γραφαῖς ἐπόμυροι, καὶ τὰ ἐκείμυρα σκῶλα τοῖς τυφλώτοις λύοντες, τὸ σωτηρίας ἐξόμυρα, πᾶσι πολυμῆτες πρεσβύτερον, ἢ καὶ θεοῦ ἢ νεανιδέσθαι. ταῖς μὴ δὴ μὲρ πειρίας

αλλοις

ANNO CHRISTI 381.

ἄλλοις παρηγορηθῆναι, πολλοῖς τε λο-
γογραφεύσας ἤδη πολλάκις, καὶ
ἡμῖν οὐ παρέργως. καὶ ἅμα λίθου
ἀργεῖον ἐμοὶ γουῶ, νῦν ταῖς π-
σῆς συλλέγειν τῆς πάλαι πεπεσ-
υμένων. τάξις γὰρ ἐκ δόξης, δι-
δάσκων παρῶν, εἴτα μανθάν-
ειν, μὴ ὅτι τὰ θεῶν καὶ πικρῶν
ταῖς μέγας, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλο
τε τῆς μικρῶν καὶ τῶ μηδενὸς ἀ-
ξίων. καὶ τὰ ἐκ τῆς γραφῶν
παρασκόμματα λύειν καὶ διαρ-
ροῦν, οὐ τῶ παρόντων καὶροῦ,
αυτοῦ δὲ τελειώτερας καὶ μεί-
ζονας, ἢ καὶ πῶ παραδοσαν ὀρ-
μῶν τ' ὑποδείξας. ὁ δὲ οὐὶ λόγος
ἡμῶν, ὡς ἐκ κεφαλῆς ἀεὶ λαβῆναι,
ἐστὶν οὗτος. καὶ ταῦτα διηλθόν,
οὐχ ἢ ἀγωνίσωμαι παρὲς ἑσ-
αυτοῦ ἀπὸ τῶν πολλοῦ γὰρ ἤδη διη-
γωνισάμεθα, εἰ καὶ μετελεύσας.
ἀλλ' ἢ ὑμῖν ἐπιδείξω τῶ γρα-
κτικῶν τῆς ἐμῶν διδασκαλῶν, εἰ
μὴ τῆς ὑμετέρων ἐγὼ συναγω-
νιστής, * καὶ τῆς αὐτῶν καὶ ὑπὲρ
τῆς αὐτῶν ἰσαμῶν. οὗτος ὑ-
μῖν, ὦ ἄνδρες, ὁ πῶς ἐμῶν ἀπό-
λογῶν παροισίας. εἰ μὲν ἐπαγ-
νετῶς ἔχων, τῶ θεῶ χεῖρας καὶ
ὑμῖν πῶς καλέσασιν. εἰ δὲ πῶς
ἐλπίδων ἐσθέρων, καὶ οὕτω
χεῖρας οὐ γὰρ πάντη ψεκτῶς, εἰ
οἶδα, καὶ ὑμῖν ἐκ ἀπὸ τῶ λέγου-
σιν. μὴ ἔτι τῶ λαὸν τῶτον ἐπιε-
ονεκτικῶν; μὴ ἔτι τῶ ἡμετέ-
ρον ὀικονομησάμεν, ὁ δὲ πολ-
λοῖς ὀρθῶ παρόντας; μὴ ἔτι πῶ
ἐκκλησίᾳ ἀρελυπησάμεν; ἄλ-
λοῖς μὲν ἴσως, οἷς ἐρήμιον ἡμῶν
ἠρκεναι νομίζουσι, τῶ ἡμετέρων

aliquid aggrediamur. Et quidem
Scripturę testimonia aliis relinque-
mus, cum a multis iam sæpelteris
mandata, tum etiam a nobis haud
perfunctorie & negligenter. Ac si-
mul, mea quidem sententia, turpe
admodum fuerit, nunc earum re-
rum confirmationes colligere, que
iam pridem persuasissimę sunt. Ne-
que enim optimus ordo est, prius
docere, ac postea discere, non di-
cam diuina, & vsque adeo magna
& sublimia, sed ne aliud quidem
quidquam paruum & contemnend-
um. Atque offendicula e Scriptu-
ris obiecta soluere & explicare non
est præsentis temporis, sed maioris
& perfectioris studii atque operę,
quam pro præsentis instituto. Ac fi-
dei quidem nostrę doctrina, vt
summatim complectar, talis est.
Atque etiam hæc ipsa non eo com-
memorauit, vt cum aduersariis con-
ficerem (iam enim sæpe confixi-
mus, etsi leuiter, ac minus perfecte)
verum vt doctrinę meę formam
vobis ostenderem, an non vestrorū
dogmatum propugnator ego sim,
atque aduersus eosdem, & pro ius-
dem in acie stem. Habetis, o viri,
nostri in hanc urbem aduentus a-
pologiam; quę si laudem mereat-
ur, Deo & vobis, quorū accitu huc
veni, gratiam habeo: sin autem spei
vestrę minus respondi, sic quoque
gratiam habeo. Non enim omnino
vituperanda est, vt mihi persuadeo;
ac vobis id affirmantibus fidẽ haud
abrogo. Numquid populum hunc
per auaritiã circumuenimus? Num-
quid priuatis vtilitatibus consului-
mus, quemadmodum multos face-
re video? Numquid ecclesiam mo-
lestia affecimus? Alios quidem for-
tasse, quibus, cum se quasi deserta
causa, victoriam aduersum nos ob-
tinuisse arbitrarentur, sermonem

Concil. Tom. 3.

Xx

1. Reg. c. 12.
9. 3.

nostrum opposuimus: at vos nihil profecto, quantum quidem mihi conscius sum. *Non bouem vestrum accepi*, ait magnus Samuel, cum Israele propter regem contendens; non animarū velstrarum piaculum (testis inter vos Deus) non hoc, atque aliud, plura commemorans (ne singulis enumerandis longius orationem producam) sed purum, minimeque adulterinū sacerdotium custodiui. Quod si principatus, aut sublimium thronorum studio ductus sum, aut imperatorum aulas calcare appetii, nunquam aliud quidquam splendoris consequi mihi contingat; aut consecutus, proiciam. Quid igitur est, quod dico? Non enim in eum virtutis gradum perueni, vt virtutem absque mercede colam. Laborum præmium mihi date. Quod tandem? Non quod nonnulli fortasse ex iis, qui ad quiduis suspicandum facile adducuntur, existimarint; sed quod mihi tuto postulare licet. Diuturnis laboribus nos leuate, ac recreate. Moueat vos hæc canicies, sit apud vos honori nostra peregrinatio. Alium subrogate, qui pro vobis vexetur, qui puris sit manibus, qui voce non inerudita, qui omnibus in rebus vobis obsequi, curaque ecclesiasticas simul perferre possit: quandoquidem tales præfertim hoc tempus flagitat. At mihi cernitis quomodo corpus etiam hoc se habeat, nimirum & tempore, & morbo, & labore confectum. Quid vobis timido & ignauo sene opus est, atque in dies singulos, vt ita loquar, non corpore tantum, sed etiam curis moriente: qui vix hæc quoque ad vos loquor. Ne magistri voci fidem denegatis: neque enim vnquam denegastis. Lassus sum, dum mihi toties mansuetudo

ἀντισησαμιον λόγον ὑμᾶς δὲ οὐδὲν, ὅσα ἐμαντῶ συνεπίσταμαι· οὐ βῆν ὑμῶν εἴληφα, Φησὶ Σαμουὴλ ὁ μέγας, πρὸς Ὁ Ἰσραὴλ ὑπὲρ τοῦ βασιλείως διαφερόμενος· οὐ ψυχῶν ὑμῶν ἔξιλασμα· μέγας κλέος ἐν ὑμῖν· οὐ γὰρ, καὶ τὸ πλείονα λέγων, ἵνα μὴ αὐτὸς ἀπαρεθμῶμαι καθ' ἕκαστον· ὁλλὰ καθαρῶν καὶ ἀκλόδηλον πλὴν ἱερουργίῳ ἐφύλαξα. εἰ δὲ δυναστείδι ἠγάπησα, ἢ θεόνων ὕψος, ἢ βασιλείων πατεῖν αὐλάς, μηδ' ἄλλοι λαμπρῶν ἔργου, ἢ ῥίψαιμι κεκτημένους. ἔα οὐκ ὅστιν, ὁ Φημι, οὐ γὰρ ἀμείδος ἐγὼ τῆς ἀρετῆς ἐργάτης, οὐδ' εἰς ποσοδὸν ἀρετῆς ἀφικόμενος. δοτε μοι τῶν πόνων μισθόν. ἵνα τῶτον; οὐχ ὄν αὐ ἵνες ὑπολαβόντων τῶν πάντων βραδύων, ἀλλ' ὄν ἐμοὶ ζῆτιν ἀσφαλές. ἀπαύσατε τὴν μακρῶν πόνων ἡμᾶς, ἀφείδατε πλὴν πολὺν πῶντιν, ἡμῆσατε πλὴν ζεντιάν· ἄλλον ἀντίσταλάγετε, Ὁ ὑπὲρ ὑμῶν διακόμετρον, ὅστις καθαρὸς χείρας, ὅστις φωνῶν ἐκ ἀσώτων, ὅστις ἰκανὸς τὰ πάντα ὑμῖν χαρίζεσθαι, καὶ σωδία ἔρειν τὰς ἐκκλησιαστικὰς φρονεῖδας· ἐπειδὴ πούτων μάλιστα νῦν ὁ καιρὸς. ἐμοὶ δὲ ὄρατε καὶ τὸ σῶμα ὡς ἐχθρὸν, καὶ χερόν καὶ νόσον καὶ πόνον διαπαισέν. ἔα δὲ γέροντος ὑμῖν δόλο καὶ ἀνδύδρου, καὶ καθ' ἕκαστον, ὡς ἐπιπείν, ἀποθνήσκοντος τῶν ἡμέρων, οὐ τῶ σῶματι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς φρονέσιν; ὅς μόλις καὶ τῶν ὑμῶν διαλέγομαι. μὴ ἀπισήσητε φωνῆ διδασκαλοῦ καὶ γὰρ οὐδὲ ἠπισήσατε πῶποτε. κέκμηκα, πλὴν ὀπίσκειαι

Ambr
Chrysost
381

ANNO CHRISTI 381.

Ἐγκαλούμενος, κέκμηκα καὶ λῶ-
ζω καὶ φθόνω μαζούμενος, καὶ
πολεμίοις, καὶ ἡμετέροις. Ὁ μὲν
τὰ σέρνα παίοισι, καὶ ἡσθητο ὀπι-
πυχαίοισι· πὸ ἡσθητο περιδήλωσ ἐ-
χθρόν, διφύλακτον. Ὁ δὲ τὰ νῶ-
τα προδοί, καὶ μάλλον εἰσι λυ-
πηροί. τὸ ἡσθητο ἀνυποστή, καὶ εὐ-
περον. εἰ δὲ καὶ κωβερνήτης λῶ, καὶ
ἡσθητο λῶν ὀπισθημόνων, εἶτα πολλή
μὲν λῶ σελήμας ἢ θαλάσσα, καὶ
σὲλ τῶ ναυῶ ζέουσαι· πολλή δὲ
ἡσθητο ἐμπλεόντων ἢ σάσις, ἄλλων
σὲλ ἄλλου ζυρομαζούτων καὶ
ἀντικτυπούτων ἀλλήλοισ τε καὶ τοῖς
κύμασι, πόσον ἀντέρον ἀν ὀπιπὶ ἡσθητο
οἰάκων καζήμενος, ὥστε καὶ θα-
λάσση καὶ τοῖς πλείοισι μάχεσθαι,
καὶ διασώζειν ἀκινδύως τῶ
ναυῶ ἐκ διπλοῦ τῶ κλύδων; ὡν
ζὼ παντὶ ἡσθητο σωμαζωνιζομένων,
χαλεπὸν λῶ τὸ τῆς σωτηρίας· πύ-
των πῶς οἰόν τε ἀνταγωνιζομέ-
νων μὴ καζαδύεσθαι; ἢ τίλλα
δεῖ λέγαν; ἀλλὰ πῶς οἰσῶ Ὁ ἰε-
ρόν τῶτον πόλεμον; λεζέσθω γάρ
ἡσθητο καὶ πόλεμος ἱερός, ὡσπερ καὶ
βαρβαρικός. πῶς σινάψω καὶ εἰς
ἐν ἀγάζω τῶν ἀντικαζομένων
τούτοις καὶ ἀντιποιμαίνοντας, καὶ Ὁ
σωμαπερρώσθω τούτοις λαόν καὶ
ἀντὶ τῶν ὡσπερ ἐν τοῖς χασμασι
ἡσθητο σῆσμων τὰ γῆτονωῶτα καὶ πλη-
σιάζοντα, ἢ τῆς λοιμικαῖς νόσοισ
τῶν θεραπείας καὶ οἰκειοῖς, ἄλλοισ
ἀπ' ἄλλων διαδιδόμενης δίκολως
τῆς ἀρρώστας· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ
καὶ τὰ τῆς οἰκουμένης τμήματα,
συμπεπονδῶτα τοῖς σασιάζοισιν,

crimini vertitur. Lassus sum, dum
& cum sermone disputantium at-
que inuidia, & cum hostibus, &
cum nostris pugno. Illi pectora fe-
riunt, & minus quod cupiunt asse-
quuntur: nam qui apertas inimici-
tias gerit, facile caueri potest: hi au-
tem terga obseruant, & magis mo-
lesti sunt. nam qui minime suspe-
ctus est, lethalius vulnus infert.
Quod si etiam nauclerus, & qui-
dem peritissimus essem, atque hinc
effusum mare in nos sæuiret, ac cir-
cum nauem æstuarer; hinc graui
feditioe vectores laborarent, at-
que alii de alia re contenderent, ac
sibiipsis mutuo & fluctibus obstre-
pererent; quamdiu tandem ipse ob-
luctari possem ad gubernacula se-
dens, vt simul & cum mari & cum
vectoribus pugnarem, atque ex du-
plici tempestate nauem sine peri-
culo eriperem? Quibus etenim
omni ratione connitentibus & ad-
iuuantibus, salutem tamen conse-
qui difficile esset; iisdem dissidenti-
bus & confligentibus, qui tandem
fieri posset, vt nauis pessum non
iret? Quid alia commemorare atti-
net? Quo tandē modo sacrum hoc
bellum feram? (dicatur enim etiam
quoddam bellum sacrum, quemad-
modum & barbaricum) quomodo
hos aduersis thronis infidentes, at-
que aduersas in pascendo grege
partes fouentes connectam, atque
in vnum adducam, populumque si-
mul cum ipsis abruptum, studiif-
que contrariis distractum (quem-
admodum in his hiatibus, qui ex
terræ motibus accidunt, vicinæ &
propinquæ partes diuelli solent;
aut in pestiferis morbis famuli ac
domestici simul inficiuntur, mor-
bo nimirum ab aliis ad alios facile
dimanante) nec populum solum,

sed etiam orbis terræ segmenta eodem cum dissidentibus affectu dif-

iuncta; ita vt iam in duas contrarias partes oriens & occidens secreti atque diuisi sint, nec iam minus animorum & voluntatum, quam finium segmenta esse videantur? Quousque enim hæc audientur, Meus & tuus, antiquus & nouus, doctior & facundior, aut spiritualior, nobilior aut ignobilior, multitudine opulentior, aut tenuior? Senectutis me pudet, cum aliorum nomine cenſeor, qui a Christo salutem accepi. Non fero circos vestros & theatra, atque æmulum hunc tam in sumptibus, quam in animorum studiis, furorem. Equos transiungimus, contra iungimus, certatim exultantes fremimus, propemodum etiam aerem ipsum verberamus, vt illi, pulcremque in cælum tamquam insani iacimus, ac sub alienis personis contentiones nostras explemus; malique ambitionis & magnificentiae arbitri efficimur, atque iniqui & absurdi rerum iudices. Iidem enim homines hodie eiusdem nobiscum throni, fideique sententiæ sunt, si ita nos duces & antistites nostri tulerint: cras contrariæ sedis & sententiæ, si spiritus reflauerit. Odium atque amicitiam nomina comitantur: nec (quod grauissimum est) apud eodem auditores contraria loqui erubescimus: nec nobisipsis constamus, subinde nos immutante contentione. dicas curipos quosdam esse, marisque æstus nunc exundantes, nunc reciproco fluctu subsidentes. Quemadmodum igitur si adolescentuli in medio foro lusitarent, turpe admodum esset, nobisque indignum, relictis nostris studiis & occupationibus, cum illis ludere (neque enim puerorum ludi senectutē decent) eodem modo nec, aliis mutuo sese versantibus

ὡστε καὶ εἰς ἀνῆπαλον μοῖραν λοιπὸν
κριθῶμεν, πρὸς τὸ εὐσεβεῖον,
καὶ κινδυνώσωμεν τὴν γνώμην οὐχ ἡπίον,
ἢ τῆς περὶ τῶν ταύτων γινόμενης τμη-
ματικῆς; μέχρι τίνος ἡ ἐμὸς καὶ
ὁ σὸς, καὶ ὁ παλαιὸς καὶ ὁ νέος, ὁ λο-
γιώτερος ἢ ὁ πνευμαλικώτερος, ὁ
δύσχευετος ἢ ὁ δυσγυέτερος, ὁ πῶ-
πλήθει πλοσιώτερος ἢ ὁ πένετος;
αἰζυώμεθα τὴν γῆρας, ἄλλων κε-
λουμένων, ὑπὸ Χερσῶν σπασσάμε-
νος. οὐ φέρομεν ἑστῶν ἰππικῶν ἕμῳ καὶ
τῶν θεάτρων, καὶ τῶν ἀνὴρ ἄνθρωπον ταύ-
των μανίαν ἐν τῇ δαπανήμασι καὶ
σπουδαῖσιν. μετὰ ζῴων, ἀν-
τιφρουσώμεθα, μικρὸν καὶ ὠ-
κείνοι, καὶ βάλλομεν κόνιν εἰς οὐ-
ρανὸν, ὡς ἄσπερον ὄξυς, καὶ ὑπὸ
ἄλλοις παρορῶμεν τὰς ἡμετέρας
ἐκπληροδύμεν φιλονεικίας. κακοὶ γι-
νόμεθα τῆς φιλοσημίας διακίτηται, καὶ
κριτῶν τῆς παραστάτων ἀγνώμων.
σήμερον σωθέντες καὶ ὁμόδοξοι, αὔ-
ριον φέρομεν ἡμᾶς ὡς ἀγνοῦντες
αὐρεὸν ἀνὴρ ἄνθρωπον καὶ ἀνὴρ ἄνθρωπον, εἰ
ἀνὴρ πνύση τὸ πνύμα. καὶ τὸ ἐχθρῶν
καὶ τῆς φιλίας, καὶ τὸ ὀνόματι καὶ τὸ
δύνατον, ἐκ αἰζυώμεθα τοῖς ἀ-
ποῖς χρωμάτων τῶν ἀνάντων ἀκρο-
ταῖς. οὐδὲ ἐπὶ τῆς ἀπὸν βεβήκα-
μεν, ἄλλοτε ἄλλοις ποιούσης ἡμᾶς
τῆς φιλονεικίας. ἐλέπων μετὰ βο-
λάι τινος ἢ ἀμύπηδες. ὡς ἄσπερον οὐ
εἰ μειρακίων ἐν ἀγορᾷ παύοντων
ἐν μέσῳ τῶν παύοντων, ἀγροῦν ἀν-
τιφρουσώμεθα καὶ οὐχ ἡμῶν, κατὰ ληπ-
τας τὰς οἰκίας διατελέσας ὀκείνοις
συμφέρονται. οὐ γὰρ ὡραῖον γινώσκ-
ταῖς ἀνὴρ ἀνὴρ οὕτως εἶδεν εἰ φε-

ANNO CHRISTI 381.

ρόντων και Φερομένων, αυτός τι βέλιον τῆς πολλῶν γνώσκων δεξάμην αὐ ἐκείνων εἰς ἕνα μάλλον, ἢ ὅπῃ εἰμι, μὲν τῆς ἀφανίας ἐλάττω. πρὸς γὰρ αὐ τοῖς ἄλλοις πάχω τι και ἱσοδοτον. οὐ τὰ πολλὰ συμφέρομαι τοῖς πολλοῖς, οὐδὲ τὴν αὐτῶν βαδίζω ἀνέχομαι. δραστὴς μὲν ἴσως και ἀμαθὴς, πάχω δι' οὗ ὅμως. αἰσῶ με τὰ τῆς ἄλλων ἡρπῆα, και ἡρπομαί τοῖς ἐπέσθην αἰσχροῖς. ὡς περὶ ἀν' αὐτομάσασμι οὐδὲ τῶτο, εἰ και δεδύλω ὡς δύσχετος, κὲ ἀνοπταίνω δόξαμι τοῖς πολλοῖς ὅ, τις λέγεται τῆς παρ' ἑλλησι φιλοσοφισάντων παιδῶν, ἐγκληθεῖς ὡς μανίδι τὴν σωφροσύνην, ὅπ διεγέλα τὰ πάντα, γέλωτ' ὄρεθ' ἀξια τὰ τοῖς πολλοῖς σπουδαζόμενα ἢ και γλώκοις νομοθετεῖν εἶναι μεσὸς, ὡς ὑστερ' ὁ Χριστοδ μαθηταί, τῶ λαλεῖν γλώσσης, ἀγνοοῦντες ὅπ πνύματος δύναμις ἐν, οὐ φρενῶν ἕκαστος. σκοπεῖτε γὰρ και ἡμῶν τὰ ἐγκλήματα. ἱσοδοτος χερόν, φασίν, ὅξ οὐ τὴν ἐκκλησίαν ἀγῆς μὲν τῆς κακοῦ βροπῆς, και τῆς τῆς κρατωῦτος ὁρμῆς, ἱσοδοτου παρὰ γματος. ἢ τῆς μετὰ βολῆς ἡμῶν ἐπισήμει; πόσοι καθ' ἡμῶν ἐμπαροθεν γεγόνασιν ὑβρισταί; τί δένον οὐ πεπόνδαμεν; οὐχ ὑβρεις; ἐκ ἀπλάς; οὐ φυγῆς; οὐ χρημάτων ἀρπαγῆς; οὐ δημύσας; οὐ πρεσβυτέρων ἐμπροσμοῖς σαλαπίοις; οὐ ναοῖς βεβηλωμένοις ἀγῶν ἀμιασι, και γυμοδμοῖς ἀπὲρ ναῶν πολυαῦδρια; οὐ πρεσβυτέρων, ὀπσκοπῶν, οἰκειότερον

atque iactantibus, melius quiddam ipse, quam vulgus, sentiens, vnus eorum esse malim, quam, vt sum, cum obscuritate liber. Nam præter alia illud etiam mihi peculiare est, vt non admodum mihi cum vulgo conueniat, nec eamdē viam ingredi sustineam: audacius id quidem fortasse, atque imperitius; sed tamen ita sum. Ea quæ aliis voluptatē gignunt, mihi molesta sunt: quæ autem aliis tristitia & iniucunda videntur, ea animum meum oblectant. Quocirca ne hoc quidem mihi mirū fuerit, si vinculis etiam adstringar, vt incommodus & morosus, ac plerisque desipere videar: quemadmodum ethnico cuidam philosopho accidit, cui prudentia quasi infania vitio vertebatur, quoniam omnia irridebat, risu videlicet ea digna esse perspicuens, quæ a multis summo studio expetuntur & coluntur: aut etiam musto plenus esse censetur, vt postea Christi discipuli, cum linguis loquerentur; ignorante scilicet multitudine id Spiritus vi & facultate fieri, non mentis aberratione. Iam crimina quoque nostra quæso expendite. Tanto iam tempore, inquit, ecclesie præes, temporis ope & auxilio fultus, atque imperatoris voluntate, tanta re, ac tanti momenti: & quod mutationis signum nobis affulsit? Quot homines contumelias nos prius affecerunt? Quid non acerbitatis passi sumus? An non iniurias? an non minas? an non exilia? an non pecuniarum direptiones? an non bonorum proscriptioes ac publicationes? an non presbyteros in mari combustos? an non templa sanctorum cruore contaminata, & ex templis in sepulcra immutata? an non publicas presbyterorum, episcoporum, aut (vt aptiore verbo

Democritus Abderites.

Acter. c. 2.

vtar) patriarcharum cædes: an non illud, vt piis solis inuius omnis locus esset: an non denique quidquid calamitatis vllis verbis quispiã consequi possit? Quorum quidnam iis, qui hoc fecerunt, rependimus? quandoquidem versus, vt par erat, rerum vicibus, rependendi potestas nobis facta est; atque eos, a quibus per summam contumeliam vexati fueramus, castigari oportebat. Et vt omissis aliis, nostra, ne dicam tua, commemoremus; nonne persecutione passi sumus? nonne contumelios omnibus affecti? nonne ecclesiis, domibus, & (quod acerbissimũ est) solitudinibus ipsis pulsi sumus? nonne furentem populum tulimus? contumeliosos præfectos? imperatores simul cum edictis suis contumeliose spretos? Quid postea? Fortiores exitimus: & persecutores nostri poenam effugerunt. Ita sane est, inquam. Mihi enim aduersus eos qui iniuriam intulerunt, fatis poenarum est, par pari referendi potestas. at istis aliter videtur: perquam enim exacti ac iusti sunt ad vlciscendum; atque idcirco ea quæ temporis sunt, exigunt. Quis præfectus multatus est, inquit? quis populus castigatus? qui plebis inflammatores? quem nostri terrorem aduersariis saltem in posterum iniecimus? Quin hæc quoque fortasse nobis exprobrauerint (iam enim exprobarunt) quod nec mensa lauta & opipara, nec magnifica venerandaque veste utimur, nec splendide in publicum prodimus, nec ad eos, a quibus convenimur, grauitatem adhibemus. Nesciebã scilicet nobis cum consulibus & præfectis, clarissimisque belli ducibus, qui tot opibus copiisque circumfluunt, vt, quo sua proiciant, non habeant, certamen esse: illudque oportere, vt pauperum bonis ad luxum & delicias abuten-

δὲ πατριάρχων εἰπεῖν, σφαγὰς δημοσίας; οὐ γὰρ πάντα τόπον ἀλατὸν εἶναι τοῖς βίσι βίαις; οὐχ ὅτι, ἢ δὲ εἰποῖς τῶν θνητῶν; ὡν ἡ πῖς πεποικῶσιν ἀπὸ δειδωκάμων; ὅτι τῶν ὄξεναι ποιῶν, ὡς ποιῶν ἀπεσφάθη, ἢ παιδὸν ἐδὲ εἶναι ἕλεσας. εἰ τὰλλα, τὰ δὲ ἡμέτερα, ἢ αμὴ τὰ σα λέγωμεν, οὐ δεδιώμεθα; οὐχ ἕλεσθη; ἐκ ἀπεληλυθῆτα ἐκκλησιῶν, οἰκῶν, ἐρημιῶν ἀπὸν, τὸ θνητότερον; ἐκ λυέγκων δὴμων μαγνόμενον; ὑπερῶν ἕλεζοντας; βασιλείας ἕλεζόμενοις καὶ μὴ τῶν πρῶτων, εἴτε ἢ; γινόμενον ἰσχυροί, καὶ διαπεφύλασιν ὁ δῶκοντες. τῶν γὰρ ἀπάρκεις ἐμοὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἀδικουμένων, ἢ τῶν ἀπὸν ὄξοισι. πῖς δὲ οὐχ οὕτω δοκῶν. λίαν γὰρ εἰσιν ἐπιλείς καὶ θνητοὶ περὶ τῶν ἀπὸν, καὶ διὰ τῶν ἀπαιτῶν τὰ τῶν κερδῶν. πῖς ὑπερῶν, φασίν, ἐζημιώται; πῖς δὴμος σέσωφρόνισαι; πῖς δὴμων ἀνάπαι; ἢ αμὴ φῶβος ἡμῶν ἀπὸν, καὶ πρὸς τὸ μέλλον, ἐχαρισάμεθα; τὰ γὰρ δὲ αὐτῶν ἡμῶν ὀφείδισαι καὶ γὰρ ἀνεδίκασι. τὸ δὲ τῶν τραπέζης φιλόπμων, τὸ δὲ πῖς ἐδῆτος ἀδέσιμον; αἱ δὲ πρῶδοι, τὸ δὲ ἕλερον πρὸς εἰπευχάνοντας; ἢ γινόμενον γὰρ ὅτι πρὸς ὑπὸ αἰσῶν ἡμῶν καὶ ὑπερῶν ἢ ἀμιλλα, καὶ στρατηγῶν εἶναι ἀδικιωτάτοις, οἱ μὴ ἐρροῖσι ὅτι τὰ ἑαυτῶν ἴσῶσι. καὶ δεῖ πρὸς ἐλλείν μὲν ἡμῶν τῶν γαστέρας κα-

ANNO
CIRCA
391AN
CIR
391AN
CIR
391

ANNO CHRISTI 381.

ταυρωφῶσι τῆν πλωγκῶν, ὡς δὲ
 εἰς τὰ θεοπέλα κερηῆσαι ποῖς αἰα-
 καιοῖς, καὶ τῆν δυσιασπειῶν και-
 εράνγειται. ἴπποισι δὲ φέρεται
 ἡρυφεροῖς, καὶ δῖφρον ὑπεραίρεως
 θελαμωσας, ποσομπόλι-
 δαι τε καὶ ἀποποπαύρεται, καὶ πῦν-
 τας ὑποχωρεῖν ἡμῖν ὡς ἡφ' ἀρεοῖς,
 καὶ θελαμωσας, ἢ καὶ πῶρρωθεν εἶναι
 δηλοῖς ἐπ' ἀχιδύοις. εἰ παῦτα δη-
 νὰ γέρονε, παρελήλυθε χερῖσάδε
 μοι πῦν ἀδικίαν παύτιω. ἄλλον
 προσήσαδε ἢ ἀρεοκοῖτα ποῖς πολ-
 λοῖς, ἐμοῖ δὲ πῦν ἐρημίαν, καὶ πῦν
 ἀρροικίαν, καὶ τῶν θεῶν, ὡ μόνω εἰ-
 διά τῆς βυτελείας ἀρεοκοῖν. δηνόν,
 εἰ σερησοῦνθα λόγων, εἰ συλλόγων,
 καὶ πηνηγέων, καὶ τῆν κρότων πύ-
 των, ὑφ' ὧν πηροῦνθα, καὶ οἰκείων,
 καὶ φίλων, καὶ ἡμιῶν, καὶ κάλλοις πό-
 λεως, καὶ μεγέδοις, καὶ τῆς πανταρ-
 ρθεν θελαμωπούσις ἀρεοκοῖς ἑδῶν
 πῶρος αὐτὰ βλέποντας, ἀλλὰ μὴ
 εἶσο σωνενδύκοτας. ἀλλ' οὐπω το-
 σοδοτον, ὅσον εἰ δορυβηθήσομαι καὶ
 χερῖσάδε μοι ποῖς ἐν μέσω ταρ-
 ροῖς καὶ βραχέσασι, καὶ τῆς πῶρος ἑδῶν
 πολλοῖς μετὰ κλίσειν. οὐ γὰρ ἡτῶσιν
 ἱερεῖς, ἀλλὰ ῥήτορες οὐδὲ ψυχῶν
 οἰκονόμοις, ἀλλὰ χερῖσάδε μοι πύλα-
 κας ἐδὲ δύτας καθαροῖς, ἀλλὰ ἡρο-
 σάτας ἰχθυοῖς. ἀπολογοῦμαι τῆ
 πῶρ αὐτῶν. οὕτως ἡμεῖς αὐτοῖς ἐ-
 παιδύσομεν, οἱ πᾶσι πάντα γινώ-
 μῖθα, ἐκ οἷδα πόπερον ἵνα σώσωμεν
 πάντας, ἢ ἀπολοῦσομεν. τῆ φάτις πεί-
 δομεν ὑμᾶς ποῖς λόγοις πύποις, καὶ
 νενικήκαμεν; ἢ δὲ καὶ σερῖροτέρων λό-

tibus venter nobis comprimatur, & necessaria in res superfluas ef- fundantur, atque altaria ipsa ru- ctibus nostris contaminentur. Ne- sciebam nos equis insignibus & la- sciuis ferri, sellisque & curribus magnifice attolli, ac cum pompa deduci, velutque blanda manu demulceri oportere; atque omnes no- bis, perinde ac belluis, de via decede- re, & in vtramque viam partem difcindi ac distrahi, aut etiam tan- tam praecuntium turbam esse, vt procul conspicuus incessus noster sit. Si haec grauia vobis & acerba fuerunt, praeterierunt: hanc iniu- riam mihi condonate. Antistitem aliū, qui multitudini placeat, crea- te & praeficite: mihi autem solitu- dinem & rusticitatem date, ac Deum, cui soli etiam per tenuem victum cultumque placebimus. At graue est priuari concionibus, & caetibus, & publicis conuentibus, & plaufibus his, a quibus quasi pen- nis in sublimē ferimur, & familia- ribus, & amicis, & honoribus, & vr- bis pulcritudine ac magnitudine, & hoc denique fulgore, qui eos qui haec intuentur, nec oculorum aciem intro collectam habent, vni- dique circumfundit & illuminat. At hoc mihi minus graue fuerit, quam si diutius in tumultu verfer, ac ciuilibus vitae turbis & feruoribus commaculer, atque ad vulgi mo- res me ipsum inflectere necesse ha- beam. Non enim sacerdotes, sed rhetores quaerunt: nec animarum dispensatores, sed pecuniarum cu- stodes: nec puros sacrificos, sed fortes ac robustos defensores. Nō- nihil eos excusabo: sic eos erudiui- mus, qui omnibus omnia effici- mur, haud scio vtrum vt omnes

1. Cor. c. 9. v. 22.

*a. 44- 116

mos inflectendos validior nobis est adhibenda oratio ? Vos ergo per Trinitatem ipsam, quam nos colimus, & vos colitis; per communem nostram spem, atque huius populi coagmentationem, obtestor; hoc mihi beneficium date, cum benedictionibus nos dimittite: hoc mihi sit dimicationis præconiū. Misfionis libellum mihi date, quemadmodum imperatores militibus solent: ac, si quidem vestra voluntas tulerit, cum fausto & præclaro elogio ac testimonio, vt honori meo consulatur: sin minus, vtcumque vobis collibuerit: nihil de eare altercabor, donec ipse Deus de rebus nostris cognoscat vt se habeat. Quem igitur tibi substituemus: dicet aliquis. Prouidebit sibi Dominus pastorem ad præfecturam, quemadmodum ouem prouidit ad holocaustum. Hoc vnum requiro, vt ex eorum numero sit, qui aliis inuidiæ sunt, non miserationi; qui non in omnibus rebus cunctis obsequuntur, sed qui in quibusdam etiam ob recti studium in hominū offensionem incurrunt. alterum enim in præsens iucundissimum est: alterum in posterum vtilissimum. Ac vos quidem orationes discessui meo congruentes parate: ego autem his verbis extremum vos salutarabo: Vale Anastasia, nomen a pietate habens. Tu enim nobis fidei doctrinam, quæ adhuc contemptui erat, excitasti. Vale inquam, communis victoriæ sedes, noua Silo, in qua primum arcam fiximus, quadraginta annis in deserto circumactam, incertisque sedibus vagantem. Tuque o magnum hoc templum & nobile, noua hereditas, quod magnitudinem quam nunc habes, ab orthodoxa doctrina suscepisti; quodque nos, cum prius Iebus esses, Ierusalem effecimus. Vosque etiam alia ædes sacræ, huic

γων ἡμῶν παρὰ τὸ πείθειν; ναί, παρὰ τῆς τελευτῆς αὐτῆς, ἡμεῖς προσβόλιον, καὶ προσβόλιον παρὰ τῆς κοινῆς ἡμῶν ἐλπίδος, καὶ τῆς τῆς λαοῦ τῆδε συμπήξεως, δότε μοι τὴν χάριν πάντων, μὴ ἀρχῶν ἡμᾶς ἀποπέψαστε αὐτῇ γυμνάσει μοι τῆς ἀθλήσεως ἢ ἀνάβησις. δότε μοι τὸ γράμμα τῆς ἀφέσεως, ὡς καὶ πῶς ἐστὶν ἡμεῖς οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ βούλευσε, μὴ δεξιάς τῆς μαρτυρίας, ἵν' ἔχω τὸ ὀπλιμῶν εἰδὲ μὴ, ὅπως βούλευσε οὐδὲν παρὰ τοῦτου διοίσουμαι, ἕως αὐτοῦ ἰδῆ τὰ ἡμέτερα, ὅπως αὐτῶν ἔχω. ἵνα οὐκ αἰτεῖσθε ἡμῶν; ὅτι ἐαυτῶν κύριος ποιμὴν εἰς ἀφέντασθε, ὡς ἀφέντασθε εἶδεν εἰς ὅλοις καρποῖσιν. ἐν τῷ τοῦ ὀπλιμῶν μόνον τῆ ὀπλιμουμένων ἔσω πρὸς, μὴ τῆ ἐλεημερίαν, μὴ τῆ πάντων πᾶσι χαριζομένων, ἀλλ' ἐστὶν ἡ καὶ ἀφέντασθε εἶδεν ὅτι τῆ βελτίονος. τὸ μὲν γὰρ, ἐν ταῦτα ἡδιστον τὸ δὲ, οὐκ εἶδεν λιστελέσθαι. ἡμεῖς μὲν οὐκ εἶδεν ἀφέντασθε εἶδεν ἡμῶν μελετήσατε λόγους, ἐγὼ δὲ ὑμῶν ἀποδώσω τῶν σωτηριῶν. χαίροις Αναστασία μοι, τῆς ἀφέντασθε ἐπώνυμοι σὺ γὰρ τῶν λόγων ἡμῶν ἀφέντασθε ἐπὶ καὶ ἀφέντασθε νομῶν, τὸ τῆ κοινῆς νίκης χάριν, ἡ νέα Σηλωμ, ἐν ἡ ἀφέντασθε τῶν σελωμ ἐπὶ ζαῖνον, περὶ ἀφέντασθε ἐπὶ ἀφέντασθε ἐπὶ τῆ ἐρήμια, σὺ τε ὁ μέγας ναὸς οὗτος ἀφέντασθε, ἡ νέα κληρονομία, τὸ νῦν μέγας ἐστὶν ἀφέντασθε τῆς λόγου λαβῶν ὅτι ἱερούς ἀφέντασθε ὄντα, Ἱερουσαλήμ πειποιήκαμεν. ἡμεῖς τε ὅσοι μὴ ὄντα

Genes. 22.

Iosue 6. 18. v. 1.

δύσ

ANNO CHRISTI 381.

δύτης πῶς κάλλειον, ἀλλ' ἄλλο ἢ τῆς πόλεως μέρ' ἀειληφότες, ὡσπερ συνδέσμοι ἴνες, καὶ τὸ γήτονοῦ οἰκειοῦνδροι· οὐ μὲν τῆς ἀδενείας ταύτης, οὐχ ἡμῶν, ἢ χάρις δὲ σὺν ἡμῖν ἐπλήρωσε τοῖς ἀπεγνωσμένοις. χαίρετε δόκτοροι, ἢ καλὴ μετικία, οἱ ἐμοὶ διδασκαλοὶ τῆς ἀθλήσεως· εἰ καὶ μὴ πολλάκις ὑμῖν ἐπανηγήεσα, ἴσως ὅτι ὑμετέρου Παύλου σατανᾶ * ἀειφέρουμι πρὸ σώματι πρὸς τὸ συμφέρειν, δι' ὃν νῦν ὑμῶν ἀποικίζομαι. χαίρε μοι ὡ καθεδρα, τὸ ἐπιφθονον ὑψος τῆς τοῦ ἐπικλίνδων, ἄρχερέων σωέδριον, ἱερέων ἀίδδι ἔχρονω τεπημμένων, ὅσον τε ἄλλο περὰ τῆ ἱεράν ησάπεζαν λειτουργικὸν θεοῦ, ἔχρονω ζον δεῦρ τῶ ἐγίζονπ. χαίρετε Ναζωραίων χοροστασίαι, ψαλμοδιδῶν ἀρμονίαι, σάσις πᾶνυχοι, παρθεῶν σεμνότης, γυναικῶν δικοσμία, χρεῶν, ὀρφανῶν συσημάτα, πωχῶν ὀφθαλμοὶ πρὸς θεὸν καὶ πρὸς ἡμᾶς βλέποντες. χαίρετε οἰκοφιλόξενοι καὶ φιλόχρηστοι, καὶ τῆς ἐμῆς ἀδενείας ἀνιπλήπορες. χαίρετε τῶν ἐμῶν λόγων ἐρασταί, καὶ δρόμοι, ἔστωδρομαί, καὶ γραφίδες φανερᾶ καὶ ληστανέσαι καὶ ἢ βιαζομένη κηκλῆς αὐτῆ τοῖς ἀει τῶ λόγον ὠδιζομένοις. χαίρετε ὡ βασιλεῖς καὶ βασιλῆα, ὅσον τε ἀει τῶ βασιλῆα δεραπθλικόν, καὶ οἰκίδιον· εἰ μὲν καὶ βασιλεῖ πρὸν, ἐπὶ οἶδα· δεῦρ δὲ τὸ πλεῖον ἀπὸ τῶ. κροτήσατε χεῖρας, ὅξυ βοήσατε, ἀρατε εἰς ὑψὸν τῶ ῥήτορα ὑμῶν. σεσῆκεν ὑμῖν ἢ πονηρὰ γλασάτα καὶ ῥάλλο, οὐ μὲν σιγησεται.

Concil. Tom. 3.

dignitate & ornamentis proxima, alia aliam quamdam vrbis partem complectentes, quasi vincula quaedam & compages, ac propinqua loca complectentes; quas cum hac infirmitate, non nos, sed Dei gratia nobiscum, qui pro perditis ac desperatis habebamur, impleuit. Valet apostoli, præclara colonia, certaminis mei magistri: etsi minus sæpe in vobis conuentus celebraui, fortasse Pauli vestri fatanam ad utilitatem meam in corpore circumferens; ob quem nunc a vobis abcedo. Vale cathedra, inuidiosum hoc & periculosum fastigium, pontificum Concilium, sacerdotum non minus reuerentia & maiestate, quam ætate ornamentorum; & quicumque tandem alii circa sacrosanctam mensam Deo ministratis, atque ad appropinquantem Deum appropinquatis. Valet Nazæorum chori, psalmodiarum concentus, nocturnæ stationes, virginum sanctimonia, mulierum modestia, viduarum & orphanorum cœtus, pauperum oculi in Deum & in nos intuentes. Valet domus hospitalis, peregrinorum & Christi amantes, infirmitatisque meæ adiutrices. Valet sermonum meorum amatores, & cursus & concursiones, & calami, tam perspicui, quam occulti; atque huius suggesti cancelli a multitudine compressi hominum audiendi studio sese mutuo protrudentium. Valet imperatores, & palatia, atque omnes imperatoris famuli & cubicularii: siquidem imperatori fideles, haudquaquã certum habeo; Deo autem magna ex parte infidi: manibus plaudite, acute clamate, rhetorem vestrum in sublimem tollite. siluit vobis improba & loquax lingua: nec tamen si-

1. Cor. 6. 15. v. 10.

2. Cor. 6. 12. v. 7.

lebit: pugnabit enim manu & attramento. ceterum in praesentia conticimus. Vale magna ciuitas, & Christi amore praedita (vera enim testabor) etsi non secundum scientiam hic zelus est. Benigniores nos disifunctio reddidit. Ad veritatem accedite; ad meliorem frugem tandem aliquando vos conuertite; Deum amplius quam confueuistis, colite. Non turpe est sententiam mutare: sed in malo pefe uerare, funestum & exitiosum. Vale oriens & occidens, pro quibus & a quibus oppugnamur. Testis ille est, qui pacatos nos reddet, si nonnulli secessionem meam imitentur. Non enim Dei quoque iacturam facient, qui thronis cesserint: sed supernam cathedram habebunt his multo sublimiorem & tutiorem. Ad haec omnia, & ante omnia clamabo: Valere angeli, huius ecclesiae praesides, meaeque praesentiae ac * peregrinationis: si modo in manu Dei res nostrae sunt. Vale Trinitas, meditatio mea, & decus meum. His velim serueris, & hos serues, meum hunc populum (meus enim est, etiam si aliter de nobis decernatur,) atque audiam te quotidie tum sermone, tum vita & moribus augeri, & in sublimi attolli. Filioli, depositum quae so custodite: memento te lapidationum mearum. Gratia Domini nostri Iesu Christi sit cum omnibus vobis. Amen.

Rom. c. 10. v. 1.

* profectio- nis.

2. Tim. c. 1. v. 14. Rom. c. 16. v. 24.

μαχίσεται ἵβ' διὰ χάρος καὶ μέ-
λων. τὸ δ' οὐκ παρὸν σσιγῆ-
καμν. χαίρε ὦ μεγαλόπολις καὶ
φιλόχεισε· μάρτυρήσω ἵβ' τάλι-
σῆ· καὶ εἰ μὴ κατ' ἐπιγνώσιν ὁ ζή-
λος· πεποιήκα θεοστέροις ἡμᾶς ἢ
διὰ βίβ' εἰς. παροῦτε τῇ ἀληθείᾳ, με-
τασκάλεθε ὁλε γουῦ, ἡμῶσιν
θεὸν πλέον τ' σιωπείας. οὐχ ἡ με-
τασκαλεθε τοῦ ἀγαθὸν ἐχθ, ἀλλ' ἡ τῶ κα-
κοῦ τήρησις πῶ ἀπόλειδν. χαίρει
αἰατολή, καὶ δύσις, ὑπὲρ ὧν καὶ
ὑφ' ὧν πολεμούμεθα. μάρτυς ὁ εἰ-
ρηώδων ἡμᾶς, ἀπ' ὀλίγοι μιμη-
σων) τ' ἐμὲν ὑποχώρησιν. ἐ γὰρ καὶ
θεὸν δότολῶσιν οἱ τ' θεῶν ἀφρα-
ρήσαντες, ἀλλ' ἐξοισι πῶ ἀνω κα-
θεδραν, ἢ πολὺ τούτων ὑψιλοπέ-
τε καὶ ἀσφαλετέρα. ἐπι πᾶσι, καὶ
παρὸ πάντων βοήσομαι· χαίρει
ἀγγελοι τῆσδε τῆσ ἐκκλησίας ἐφο-
ροι, καὶ τ' ἐμῆσ ἀφοσιώσ καὶ ὁμοθ-
μίας, εἴπ' εὐχέλ' θεοῦ πᾶ ἡμέτε-
ρα. χαίρε μοι ὦ τελασ, τὸ ἐμὸν με-
λέτημα καὶ καλλώπισμα, καὶ σάζιο
ποισδε, καὶ σάζιοις ποισδε, ὅ ἐμὸν
λαόν' ἐμὸς γὰρ, καὶ ἄλλαισ οἰκονο-
μώμεθα· καὶ ἀγγέλλοι μοι διαπα-
πὸς ὑψουμένη καὶ αὐξομένη, καὶ λό-
γῳ καὶ πολιτείᾳ. πενία φυλασσέ-
μοι πῶ ἀφρακαταθήκην, μέμνη-
σέ μου τῆσ λιθασμῶν. ἡ χάρις τῶ

κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μὲν πάντων ὑμῶν. Ἀμὲν.